

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DÜZENLİ SPOR YAPAN YETİŞKİN BİREYLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR
TÜKETİM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ: BİR KARMA YÖNTEM
ÇALIŞMASI**

**Özkan KARADUMAN
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Melek Yeşim Albayrak KURUOĞLU**

İSTANBUL – 2025

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DÜZENLİ SPOR YAPAN YETİŞKİN BİREYLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR
TÜKETİM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ: BİR KARMA YÖNTEM
ÇALIŞMASI**

**Özkan KARADUMAN
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Melek Yeşim Albayrak KURUOĞLU**

İSTANBUL – 2025

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
TEZ SAVUNMASI
TUTANAK FORMU

DOKÜMAN NO: ENS.FR.007
İLK YAYIN TARİHİ:
REVİZYON NO:
REVİZYON TARİHİ:
SAYFA NO: 2 / 3

Tez Savunma Tarihi: 24/06/2025

Özkan KARADUMAN tarafından hazırlanan “**DÜZENLİ SPOR YAPAN YETİŞKİN BİREYLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ: BİR KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI**” adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi M. Yeşim ALBAYRAK KURUOĞLU
Spor Yöneticiliği Bölümü, Haliç Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi/Proje olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.

Üye: Prof. Dr. Nurettin KONAR
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Haliç Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi/Proje olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.

Üye: Prof. Dr. Şahin ÖZEN
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Marmara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi/Proje olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Ünvanı, Adı-Soyadı

Enstitüsü Müdürü

Özkan KARADUMAN (Tez Çalışması)

ORJİNALİTE RAPORU

%4	%4	%3	%1
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİLİK KAYNAKLAR

1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%2
2	dspace.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
3	openaccess.marmara.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
4	b3b7dd1a-d8cb-4579-8cfc-f21897e0f1ee.filesusr.com İnternet Kaynağı	<%1
5	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
6	Hüseyin Şen, Ayşe Kaya, Barış Alpaslan. "A Historical and Current Perspective on Sustainability". Ekonomik Yaklaşım, 2018 Yayın	<%1
7	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<%1
8	acikerisim.uludag.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
10	YÜCEL, Fatih. "Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Çevre Korumanın ve Ekonomik Kalkınmanın Karşılıklı ve Birlikteliği". TUBİTAK, 2003. Yayın	<%1

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Düzenli Spor Yapan Yetişkin Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Melek Yeşim Albayrak KURUOĞLU’nun sorumluluğunda tamamladığımı, verileri kendim topladığımı, analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Özkan KARADUMAN

ÖZET

DÜZENLİ SPOR YAPAN YETİŞKİN BİREYLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ: BİR KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

Haliç Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr.Öğr. Üyesi Melek Yeşim Albayrak KURUOĞLU

Haziran 2025, 104 sayfa

Bu araştırmanın amacı, düzenli spor yapan yetişkin bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ne düzeyde olduğu, bu bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının bazı sosyo-demografik parametrelere bağlı olarak nasıl etkilendiği ve bu bireylerin tercih ettiği spor merkezine (kamu ve özel) göre farklılık gösterip göstermediğinin karma araştırma yöntemlerinden biri olan “açımlayıcı sıralı karma yöntem” ile incelenmesidir. Araştırma kapsamında yaşları 18-59 arasında değişen 163’ü kadın 164’ü erkek olmak üzere toplam 327 düzenli spor yapan bireye, Google Forms aracılığı ile Doğan, Bulut ve Çımrın (2015) tarafından geliştirilen 5’li Likert tipindeki Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu online olarak uygulanmış ve elde edilen veriler, nitel veriler ile desteklenmiştir. Nitel veriler araştırmaya katılan 327 katılımcı arasından gönüllülük esasına bağlı olarak seçilen 4’ü erkek 4’ü kadın olmak üzere 8 katılımcıya araştırmanın amacı ve kapsamı anlatılıp gönüllü onam formu imzalatıldıktan sonra yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında, Sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı ve tasarruf alt boyutlarında kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu ($p<0,05$), bireylerin yaşı arttıkça daha sürdürülebilir tüketim davranışları sergiledikleri görülmüştür ($p<0,05$). Sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma ve tasarruf boyutlarından elde edilen puanların bireylerin sahip olduğu mezuniyet derecesine göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür ($p\leq 0,05$). Sürdürülebilir tüketim davranışı, ihtiyaç dışı satın alma ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutlarında kamu spor merkezlerini tercih eden bireylerin puanlarının özel spor merkezlerine devam eden bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. ($p\leq 0,05$). Yeniden kullanılabilirlik alt boyutunda, herhangi bir spor dalında lisansa sahip olan (geçmişte veya şimdi) bireylerin lisansa sahip olmayanlara göre, puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür ($p\leq 0,05$). 6 ay ile 1 yıl arasında spor merkezine devam eden bireylerin, 3 aydır spor merkezine devam eden bireylere göre ölçeğin tüm alt boyutlardan aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür ($p\leq 0,05$).

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Tüketim, Kamu Spor Merkezleri, Özel Spor Merkezleri, Düzenli Spor Yapan Bireyler

ABSTRACT

EXAMINATION OF SUSTAINABLE CONSUMPTION BEHAVIORS OF ADULTS WHO DO REGULAR SPORTS: A MIXED METHODS STUDY

Haliç University

Institute of Graduate Studies

Department of Physical Education And Sports Master's Thesis

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Melek Yeşim Albayrak KURUOĞLU

Jun 2025, 104 pages

The aim of this study is to examine the level of sustainable consumption behaviors of adult individuals who regularly do sports, how the sustainable consumption behaviors of these individuals are affected depending on some socio-demographic parameters, and whether these individuals differ according to the preferred sports center (public and private) with the “exploratory sequential mixed method”, one of the mixed research methods. Within the scope of the research, a total of 327 individuals, 163 female and 164 male, aged between 18-59, who do regular sports, were surveyed using the 5-point Likert-type Sustainable Consumption Behavior Scale developed by Doğan, Bulut, and Çımrın (2015), via Google Forms, and the data obtained were supported by qualitative data. Qualitative data were obtained from face-to-face interviews with 8 participants, 4 male and 4 female, who were voluntarily selected among the 327 participants who participated in the study, after explaining the purpose and scope of the study and signing the voluntary consent form. In the light of the data obtained, In the light of the data obtained, it was observed that the scores of women were higher than men in the sub-dimensions of sustainable consumption behavior, environmental awareness and savings ($p<0.05$), and that individuals exhibited more sustainable consumption behaviors as their age increased ($p<0.05$). It was observed that the scores obtained from sustainable consumption behavior, environmental awareness, non-essential purchasing and saving dimensions differed statistically significantly according to the graduation degree of the individuals ($p\leq 0.05$). In the sub-dimensions of sustainable consumption behavior, non-essential purchasing and reusability, it was observed that the scores of individuals who preferred public sports centers were higher than individuals who attended private sports centers ($p\leq 0.05$). In the reusability sub-dimension, individuals who have a license in any sport (past or present) have higher scores than those who do not have a license ($p\leq 0.05$). Individuals who attended the sports center between 6 months and 1 year had higher scores in all sub-dimensions of the scale than individuals who attended the sports center for 3 months ($p\leq 0.05$).

Keywords: Sustainability, Sustainable Consumption, Public Sports Centers, Private Sports Centers, Regular Sports Participants

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının tamamlanmasında ve bu yolculukta bana destek olan pek çok kişiye teşekkür etmek istiyorum.

Öncelikle, bu yolculukta bana rehberlik eden, bilgi ve deneyimleriyle ufkumu genişleten değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Melek Yeşim Albayrak Kuruoğlu'na sabrı, bilgisi ve desteği için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca yanımda olan, sevgisi ve fedakarlıklarıyla bana güç veren sevgili annem Selvi Özdoğan'a, her zaman destekleyici tavırlarıyla yanımda olan kıymetli ağabeyim Serkan Karaduman'a ve moral kaynağım sevgili kız kardeşim Ebru Karaduman'a minnettarlığımı ifade etmek istiyorum. Sizlerin varlığı, bu zorlu süreçte bana güç ve cesaret verdi.

Dostoyevski'nin dediği gibi, "Gerçekten de insan, acıya, ıstıraba katlanmaktan ne kadar korkarsa korksun, acının gerçekte mutluluğun bir parçası olduğunu anlamalıdır." Bu yolculuk boyunca karşılaştığım zorlukların, beni daha güçlü ve dirençli kıldığını fark ettim. Ayrıca, kendime bir şeyin acemisi olma şansı verirsem, içimde ne cevherlerin saklı olduğunu fark edeceğimi gördüm.

Bu süreçte bana inanan, motivasyonumu arttıran ve desteklerini esirgemeyen tüm sevdiklerime,

Sonsuz teşekkürlerimle...

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
1.GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER.....	5
2.1.Sürdürülebilirlik	5
2.2. Sürdürülebilir Kalkınma.....	8
2.2.1. Çevresel (Ekolojik) Boyutu.....	9
2.2.2. Ekonomik boyutu	10
2.2.3. Sosyal Boyut.....	11
2.3. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	12
2.4. Sürdürülebilir Tüketim.....	18
2.5. Sürdürülebilir Tüketim ve Spor	23
2.6. Sürdürülebilir Tüketim ve Spor ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	27
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi.....	31
3.2. Nicel Bölüm Hipotezleri	33
3.3. Nitel Bölüm Araştırma Soruları	33
3.4. Katılımcılar	34
3.4.1 Nicel araştırmanın Evreni ve Örneklemi	34
3.4.2 Nitel araştırmanın katılımcıları.....	34
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	35
3.6. Araştırmanın Varsayımları.....	35
3.7. Araştırmanın Yeri ve Zamanı.....	36
3.9. Veri Toplama Araçları	37
3.9.1 Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği.....	37

	<u>Sayfa</u>
3.10. Verilerin Analizi	38
3.10.1.Nicel veriler	38
3.10.2.Nitel Veriler.....	38
3.11.Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği.....	39
4. BULGULAR.....	41
4.1 Nicel Bulgular	41
4.2 Nitel Bulgular	53
5. TARTIŞMA	63
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
EKLER.....	86
EK-1	86
Etik Kurul Onayı	86
EK-2	88
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği.....	88
EK-3	89
Ölçek Kullanım İzni	89
EK-4	90
Kişisel Bilgi Formu	90
EK-5	91
Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu.....	91
EK-6	92

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

3.1 : Görüşme Bilgileri Tablosu.....	36
4.2: Demografik Özelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	41
4.3: Cinsiyet Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması.....	42
4. 4: Yaşa Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması	43
4.5: Medeni Durum Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması.....	45
4.6: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması.....	45
4.7: Gelir Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması.....	47
4.8: Devam Edilen Spor Merkezi Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması.....	48
4.9: Spor Dalında Lisans Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması.....	49
4.10: Spor Merkezine Devam Etme Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması.....	51
4.11: Yüz Yüze Görüşmeye Katılan Katılımcı Bilgileri.....	53
4.12: Tematik Analiz Haritası.....	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

2.1: Genel Kabul Görmüş Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı Modeli.....	9
2.2: Parris ve Kates'in Sürdürülebilirlik Bakış açısı.	12
2.3: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.	15
2.4: 2023 ve 2024 Sürdürülebilir Kalkınma Raporları Karşılaştırması.	16
2.5: Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma yolunda karşılaştığı zorlukları ve elde ettiği başarıları.	17
2.6: Türkiye'nin 2024 yılı için Endeks Sıralaması, Endeks Puanı, Taşıma puanı.	17
2.7: Hedef 12'nin Alt Maddeleri.....	18
3.8. Araştırmanın Akış Şeması	32

1.GİRİŞ

Spor, tarih boyunca fiziksel ve zihinsel sağılığı iyileştiren, sosyal bağları güçlendiren ve bireylerin yaşam kalitesini artıran önemli bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelime kökeni itibarıyla, Fransızca “sport” kelimesinden Türkçeye geçmiş olup, Eski Fransızcada “eğlence, fiziksel ve zihinsel zevk” anlamına gelen “desport” kelimesine dayanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024). Antik Yunan’dan günümüze kadar, sporun bireyler üzerindeki olumlu etkileri geniş çapta kabul görmüş ve spor yapan bireylerin sağılıklı ve güzel bir bedene sahip olmakla beraber çevreye duyarlı ve bilinçli tüketim davranışları sergileme eğiliminde oldukları da düşünülmektedir. Sporun teşvik ettiği sağılıklı ve bilinçli yaşam tarzı, sürdürülebilir kalkınmanın temel taşlarından biri olan çevresel ve sosyal sorumluluk bilincinin yaygınlaşmasına katkı sağlayabilir. Bu düşünceden hareketle, spor yapan bireylerin tüketim alışkanlıklarının sürdürülebilirlik ilkeleriyle ne ölçüde örtüştüğünü araştırmak, anlamak ve spor ile sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarının birleşimini teşvik etmek, gelecekteki politikaların şekillendirilmesi ve Birleşmiş Milletler’in (BM) sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin belirlenmesinde BM tarafından düzenlenen çeşitli konferans ve zirveler kilit bir rol oynamıştır. Bu konferanslar arasında; 1994 yılında Mısırdaki düzenlenen “BM Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı”, 1995 yılında Danimarka’da düzenlenen “BM Kopenhag Sosyal Gelişme Konferansı”, 1996 yılında Türkiye’de düzenlenen “BM İstanbul Habitat II Konferansı”, 2002 yılında Güney Afrika’da düzenlenen “BM Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi”, 2009 yılında Danimarka’da düzenlenen “BM Kopenhag İklim Zirvesi”, 2012 yılında Brezilya’da düzenlenen “BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı” (Mallen ve Heras, 2020),

2015 yılında Etiyopya’da düzenlenen “Addis Ababa Kalkınma Finansmanı Konferansı” ve 2019 yılında ABD’de düzenlenen “İklim Eylem Zirvesi” örnek olarak gösterilebilir (United Nations, 2015; United Nations, 2019). Üst satırlarda isimleri anılan konferans ve zirveler, 2000-2015 yılları arasında yürütülen “Binyıl Kalkınma Hedefleri” programının devamı niteliğinde 2015 yılında toplanmış olan ve 2016 yılında yürürlüğe girmiş olan “Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” başlığı altında 17 hedefin belirlenmesine büyük katkılar sağlamışlardır (Mallen ve Heras, 2020). Bu hedefler, çevresel, sosyal ve ekonomik alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu hedeflerden biri olan Hedef 12, sürdürülebilir tüketim ve üretim davranışlarının sağlanmasıdır. Bu hedef, mevcut ve gelecekteki nesillerin doğal kaynaklarını korumayı, daha az kaynakla daha fazla ve daha iyi üretim yapmayı, ekonomik büyümenin çevreye verdiği zararı en aza indirmeyi, kaynakların verimli kullanımını artırmayı ve sürdürülebilir bir yaşam tarzını teşvik etmeyi amaçlamaktadır (United Nations, 2015). Sürdürülebilir tüketim ve üretim, dünyamız, mevcut ve gelecek nesiller için büyük önem taşımaktadır. 2023 yılında dünya nüfusunun yaklaşık 8 milyar olduğu ve 2024 yılında bu sayının yaklaşık 8,2 milyara ulaştığı BM'nin her yıl güncelleyerek yayımladığı “Dünya Nüfusunun Durum raporlarında” belirtilmektedir. Yine 2024 yılında güncellenerek yayımlanan bu rapora göre, 2050 yılına kadar dünya nüfusunun yaklaşık 10 milyar kişiye ulaşması beklenmektedir (UNFPA, 2023; UNFPA, 2024). Hızla artan dünya nüfusunu göz önünde bulundurduğumuzda, bu konuya daha fazla odaklanmamız gerektiği açıktır. Bu hızlı nüfus artışının doğal kaynaklar üzerindeki etkisi her geçen gün daha da belirginleşmektedir. İçinde bulunduğumuz dünyanın bize bir yılda sağlayabileceği kaynakları tükettiğimiz gün anlamına gelen “Küresel Limit Aşım Günü”, bu sene 1 Ağustos’a denk gelmiştir. Bu tarihten itibaren, yılın geri kalanında tükettiğimiz her şey, gelecek nesillerin hakkından çaldığımız kaynaklar olarak değerlendirilebilir. Bu durum, 1 Ağustos’tan itibaren hayatımızı idame ettirmek için tıpkı bir banka veya kuruluştan ev veya taşıt kredisi alır gibi gelecekte borç almaya başladığımızı ifade etmektedir. Aynı zamanda, “Dünya Limit Aşım Günü” bu yıl Paris’te düzenlenen Olimpiyat Oyunları’na denk gelmiştir. Bu kapsamda, doğal kaynak tüketimi bir spor dalı olsaydı, insanlık hiç şüphesiz olimpiyatlardan altın madalya alarak çıkardı demek çok yerinde olacaktır (WWF, 2024).

BM İklim Değişikliği Departmanı, yaptığı tarihi çağrı ile spor kuruluşları ve organizasyonlarını, küresel iklim değişikliği hedeflerine ulaşmak için iklim değişikliği hareketine katılmaya davet etmiştir. Bu hareketin temel yapı taşlarından birisi de sürdürülebilir tüketimi teşvik etmektir (UNFCCC, 2020). Bu durum, sürdürülebilir tüketimin yaygınlaşması, benimsenmesi ve herkes tarafından anlaşılabilmesi için spor sektöründen de büyük beklentiler olduğunu gözler önüne sermektedir. Spor sektörü, enerji tüketimi, atık yönetimi, spor tesislerinin kullanımı ve bu tesisleri kullanan kişilerin tüketim alışkanlıkları gibi çeşitli yönleriyle çevre üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Ayrıca spor etkinlikleri sırasında kullanılan su kaynakları, gürültü kirliliği, karbon ayak izi ve doğal habitatların bozulması gibi çevresel etkiler de göz ardı edilmemelidir (Gelibolu, 2015). Globalleşen dünyamızda toplumsal kültürün önemli bir parçası olan spor, farklı dile, dine ve ırklara sahip toplumları ortak bir çatı altında buluşturan önemli bir araç olarak, devletler için siyasi ve ekonomik, insanlar için ise kültürel bir bağ işlevi görmektedir ve insanoğlunun hayatında bu denli büyük bir öneme sahipken, insanoğlu tarafından da spor ve sürdürülebilirlik arasındaki bu derin bağın fark edilmesi son derece elzemdir (Devecioğlu, 2012; Polat vd., 2019). Dünyada ve Türkiye'de gerek kamu gerekse özel spor merkezlerinin sayısı her geçen gün artmakta ve spor salonlarının sayısındaki bu artış, bu merkezleri kullanan bireylerin sayısının da arttığını göstermektedir. Bu spor merkezlerinde, geri dönüşüm kutularının bulunması, enerji tasarruflu aydınlatma sistemlerinin kullanılması ve su tasarrufu sağlayan duş başlıklarının tercih edilmesi gibi uygulamalar, üyelerin sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını benimsemelerine büyük katkı sağlayabilir. Ayrıca spor yapan bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının, genel sürdürülebilir tüketim üzerinde büyük bir etkiye sahip olabileceği gibi sürdürülebilir tüketim bilincinin toplum genelinde yayılmasına da katkı sağlayabilir. Bu bireylerin sürdürülebilir tüketim konusundaki tutum ve davranışları, gelecekte sürdürülebilir tüketimin yerini ve önemini şekillendiren temel faktörler arasında yer alabilir. Spor yapan bireylerin bu bilinçle hareket etmeleri, sürdürülebilir bir geleceğin inşasında kritik bir rol oynayabilir.

Bu bağlamda bu araştırma, sürdürülebilir tüketimin gelecekteki yeri ve önemine etki edip şekillendirecek faktörler arasında olduğunu düşündüğümüz düzenli

spor yapan yetişkin bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ne düzeyde olduğu ve bu davranışların yaş, eğitim, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey gibi demografik özelliklere bağlı olarak nasıl etkilendiğini, bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının devam ettikleri spor merkezine (kamu veya özel) göre ne derecede değiştiğini karma yöntem kullanarak derinlemesine incelemek ve bu davranışları benimseyebilmeleri için çeşitli önerilerin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1.Sürdürülebilirlik

Türkçe literatürde tek bir karşılığı olmamakla birlikte, sürdürülebilirlik kelimesi, “bir durumun veya herhangi bir şeyin devamlılığını sağlamak, onu sürekli kılmak” anlamına gelir (TDK, 2022). Bu kavram, bir şeyin varlığını ve etkisini zaman içinde koruyabilme ve idame ettirebilme yeteneğini ifade eder. Aralıksız varlık hali veya kabiliyetin kesintisizliği biçiminde tanımlayabileceğimiz sürdürülebilirlik kelimesi; Türkçede sürdürülebilirlik, İngilizcede “sustainability” olarak bildiğimiz kelimenin aslı olan Almanca “nachhaltigkeit” kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramı dinamik bir kavramdır. Kavramın statik değil de dinamik bir kavram olduğunu; durağan olmayıp sürekli olarak gelişim ve değişim içinde olmasından ve aynı zamanda düzenli olarak kendini güncellemesinden anlayabiliriz (Şen, Kaya ve Alpaslan, 2018). Carson (1962), doğanın dengesinin statik olmadığını, sürekli değiştiğini ve insanın bu denge üzerinde önemli bir etkisi olduğunu şu sözlerle belirtir; “Doğanın dengesi bir status quo (statüko) değildir, akışkan ve sürekli bir ayarlamaya uyacak şekilde değişkendir. İnsan da bu dengenin bir parçasıdır. Bu denge bazen lehinedir, bazen-çoğu kez bütünüyle kendi etkinliklerine bağlı olarak-aleyhine kayar”. Sürdürülebilirlik kavramından ilk olarak nerede bahsedildiği bilinmemekle beraber temellerinin Orta çağa kadar uzadığı tahmin edilmektedir. Literatür incelendiğinde bu kavramın ilk olarak ormancılık, tarım ve balıkçılık gibi yenilenebilir kaynaklar alanında kullanıldığı ve köklerinin 1713 yılına kadar uzandığı gözlemlenmektedir. (Şen vd., 2018). 18. yüzyıl Almanya’sında ormancılık alanında ortaya çıkan sürdürülebilirlik kavramını ormancılık özelinde tanımlayan ilk isim olan Alman muhasebeci ve maden yöneticisi Hans Carl Yon Carlowitz, Saksonya bölgesindeki madenlerde kullanılan kerestelerin temini için ormanların büyük ölçüde tahrip edildiğini fark etmiş ve bunun üzerine yaptığı araştırma ve çalışmaları

1713 yılında kaleme almış olduğu ve 1732 yılında yayımladığı “Sylvicultura Oeconomica” (Yabani Ağağ Yetiştirme Klavuzu) isimli eserinde bir araya getirmiştir. (Gottschlich ve Friedrich, 2014). Kereste hasadından ağağların yetiştirilmesine, toprağın uygun şekilde hazırlanmasından tohum ve fidanların bakımına kadar uzanan kapsamlı çalışması, sürdürülebilirlik ilkelerinin adıyla özdeşleşmesini sağlamıştır. Modern anlamda sürdürülebilirliği ormancılık alanında olsa dahi, ilk kez telaffuz eden ve tanımlayan kişi olması sebebiyle, Carlowitz sürdürülebilirlik literatüründe önemli bir yere sahip olmuş ve hiç unutulmamıştır. Yakın geçmişe baktığımızda ise 1982 yılında Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından yürürlüğe konan Dünya Doğa şartı beyanında “sürdürülebilirlik” terimi ilk kez kullanılmıştır. Bu terim, insanlara fayda sağlayan doğal kaynakların etkin ve savurganlık yapılmadan kullanımına ilişkin uygulamaları ifade etmek için kullanılmıştır. Sürdürülebilirliğin genel geçer tek bir tanımı olmadığı st paragraflarda belirtilmiş olsa da literatür incelendiğinde tanımların aslında birbirine çok yakın ve ortak paydalar içerdiği görülmektedir. Bu tanımlardan bazılarına göz atacak olursak; Brundtland Raporu’nda sürdürülebilirlik, “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeden, mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak” olarak tanımlanmıştır (United Nations General Assembly, 1987). Emas (2015), sürdürülebilirliği “mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeyen kalkınma” olarak tanımlamaktadır. Dünya evre Komisyonu tarafından sürdürülebilirlik kavramı, “insanların mevcut ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayacak kaynakların miktarını ve şeklini etkilemeden karşılayabilmesi” şeklinde tanımlamıştır. (WCED,1991, s. 70). Orr (1992), sürdürülebilirliği “doğanın sınırları içinde yaşamayı öğrenmek ve bu sınırları aşmadan refahı sürdürmek” olarak tanımlamıştır. Brown (2001) ise sürdürülebilirliğin “ekonomik büyüme ve çevresel koruma arasında bir denge kurmayı gerektirdiğini” ifade etmiştir. Garren ve Brinkmann (2018), sürdürülebilirliği “evresel koruma, ekonomik büyüme ve sosyal eşitlik gibi önemli temaları bir araya getirerek, insan faaliyetlerinin gezegen üzerindeki etkisini sınırlamayı amaçlayan bir kavram” olarak tanımlamışlardır. Sargın ve Dursun, (2023) Sürdürülebilirlik kavramının, çevreyi ve çevresel sistemleri gelecek yıllarda da aynı verimlilikle sürdürebilme yeteneği olarak tanımlanabileceğini belirtmişlerdir. Genel olarak tüm bu tanımlara bakıldığında Sürdürülebilirlik, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları kapsar ve genellikle uzun

vadeli uygulanabilirlik ile gelecekteki nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılamakla ilişkilendirilir (Pazienza, Jong ve Schoenmaker, 2022). Sürdürülebilirlik terimi fikir olarak, idarenin ve insan ihtiyaçlarının “sürdürülemezlik” problemine odaklanmakta ve bu sorun üzerinde çalışmaktadır. (Karadaş, 2021). Sürdürülebilirlik, sadece organizasyonları değil, aynı zamanda paydaşların, piyasaların, toplumun ve doğal çevrenin üzerinde yaratılan etkilerin de dikkate alınmasını gerektirir. Bu konsept, finansal kontrolle sınırlı kalmayıp, ekolojik süreçlerin ve yöneticilerin sürdürülebilirlik konularında yanlış bilgilendirilmesinin önlenmesini içeren daha geniş bir kapsamı içerir (Jabot, 2022). Ayrıca, sürdürülebilirlik, arzulanan sosyal, ekonomik ve çevresel sonuçlara ulaşmak amacıyla kaynakların kullanımı ve tahsisi konusunda sorumlu kararlar alma yeteneği ile de tanımlanır (Ozili, 2022). Örneğin enerji yönetim sistemleri gibi sürdürülebilir önlemlere yapılan yatırımlar, enerji tüketimini azaltarak maliyet tasarrufu yaratabileceği gibi ekolojik süreçleri de olumlu yönde etkileyebilir (Robberegt, 2023).

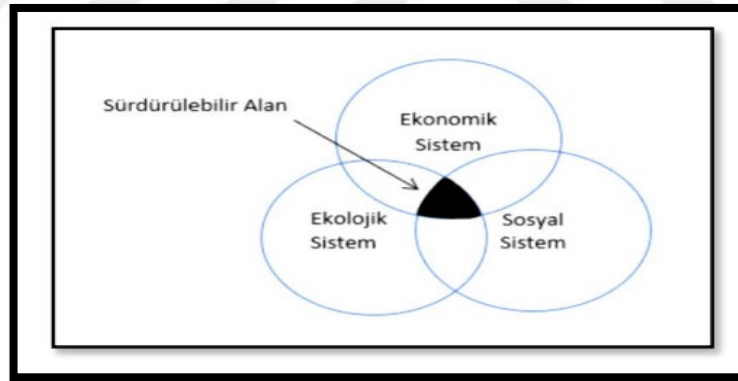
Ulaşılmak istenilen ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğe spor organizasyonları da aktif olarak katkıda bulunmakta ve sürdürülebilirliğin yaygınlaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, 2016 yılında Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), Paris Anlaşması'nın hedeflerine ulaşmak için spor federasyonlarını, organizasyonları, takımları, sporcuları ve taraftarları ortak bir çaba içinde bir araya getirmeyi amaçlayan BM İklim için Spor Eylem Çerçevesine katılan ilk spor federasyonu olmuştur (FIFA, 2021). Ayrıca FIFA, 2005 yılında “Yeşil Gol” adlı bir sürdürülebilirlik programı başlatarak, küresel futbol organizasyonlarında çevresel etkileri azaltmayı hedeflemiştir. Bu program kapsamında modern stadyumlar için su tüketiminin azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması, etkili atık yönetimi ve inşaat sürecinde malzeme nakliyesi ile stadyuma ulaşımda karbon ayak izinin düşürölmesi gibi kapsamlı hedefler belirlenmiştir (Mersin, 2020). Fiziksel aktivite, rekreasyon ve spor alanlarında sürdürülebilir tesislerin tasarımı, inşası ve işletilmesi; ekolojik, ekonomik ve sosyal boyutlarda birçok fayda sunar. Çevresel sürdürülebilirlik yaklaşımları sayesinde, doğal kaynak kullanımı, enerji tüketimi, atık üretimi, su tüketimi ve karbon ayak izi gibi faktörlerin olumsuz etkileri minimum seviyeye indirgenir. Aynı zamanda doğal habitatın korunması, biyolojik çeşitliliğin

desteklenmesi ve su kaynaklarının muhafaza edilmesi sağlanır. Enerji ve su verimliliği, atık azaltma ve geri dönüşüm yöntemleri ile tesislerin maliyetleri düşürülebilir ve uzun vadede işletmelerin kârlılığına katkıda bulunulabilir (Özdedeoğlu ve Erdoğan, 2023). Mozingo ve Arens (2014) tarafından yapılan araştırma, yeşil binaların mevcut binalara kıyasla su tüketimi açısından yarı yarıya, katı atık yönetimi açısından %48 değerlerinde ve ulaşım açısından %5 daha az sera gazı salınımına neden olduğunu ortaya koymuştur. Dixon (2010) ise şehirlerdeki binaların çevresel sorunlara katkısının %23 hava kirliliği, %50 sera gazı salınımı ve %40 katı atık olduğunu belirtmektedir. Sürdürülebilir binaların en belirgin avantajı çevresel faydalar iken, bina tasarımı, inşaatı ve operasyonlarında sürdürülebilirlik büyük mali kazançlar da sağlamaktadır. Verilen örnekler çoğunlukla sürdürülebilirliğin ekonomik boyutuna odaklanmış olsa da sürdürülebilirlik; çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları içeren bir kavramdır. Bu boyutlar genellikle birbirini tamamlar. Örneğin, bir spor yapısında cephede fotokatalitik malzeme kullanılması, gün ışığında UV ışığıyla kendini ve havayı temizleme özelliği sayesinde çevresel açıdan, cephe temizliği maliyetinin ortadan kalkmasıyla ekonomik açıdan ve cephe temizliği sırasında oluşabilecek yaralanma ve ölüm riskinin ortadan kalkmasıyla sosyal açıdan sürdürülebilir bir nitelik taşır. (Orhon, A. V., ve Altın, M. 2014)

2.2. Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma ifadesi, 1987 yılında H. Brundtland tarafından Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu için hazırlanan "Ortak Geleceğimiz" adlı raporda ilk kez resmi olarak kullanılmıştır (Özmehmet, 2008). Brundtland Raporu'nda sürdürülebilir kalkınma, “günümüz ihtiyaçlarının gerektirdiği kalkınmanın, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama kabiliyetlerini ortadan kaldırmayacak şekilde gerçekleşmesidir” şeklinde tanımlanmıştır (Britannica, 2024). Uluslararası Doğa Koruma Birliği (International Union for Conservation of Nature-IUCN), BM Çevre Programı (UNEP) ve Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) ise sürdürülebilir kalkınmayı, “yaşam kalitesinin, çevredeki yaşamı destekleyici doğal sistemlerin taşıma kapasitesi içerisinde kalacak şekilde iyileştirilmesi” olarak tanımlamaktadır (United Nations, 2024). Türk Dil Kurumu ise sürdürülebilir kalkınmayı, “iktisadi gelişme sürecinin, çevre kirlenmesi ve doğal kaynakların tüketilmesi gibi sorunlara yol

açtığıнын fark edilmesi üzerine, bugünün iktisadi büyümesi ve kalkınmasının gerçekleştirilirken, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılayabilmelerine olanak tanınması için özellikle yenilenemez kaynakların kötü kullanımından kaçınılması gereğini vurgulayan bir kalkınma anlayışı” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2024). Literatürde, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramları hakkında belirsizlik ve netlik eksikliğinin olduğu görülmektedir. Araştırmalar, sürdürülebilir kalkınma ile ilgili 80’den fazla tanım olduğunu ileri sürmektedir. (Gedik, 2020). Bu tanımların kavramsal ve operasyonel içeriği detaylıca tartışılmış ve yeniden şekillendirilmiş olsa da hepsi belirli temel fikirlerle ilgilidir: “sınırlar dahilinde yaşamak, çevre, ekonomi ve toplum arasındaki bağlantıları anlamak ve kaynakların ve fırsatların adil dağılımı” (Martins, Mata ve Costa, 2006). Bu tanımlamalar ve temel fikirler, sürdürülebilir kalkınmanın tek bir odak noktası olmadığını açıkça göstermektedir. Kavram, tartışılmaya ve kabul edilmeye başlandığından beri üç boyutlu olarak ele alınmaktadır (Erbil ve Babaoğlu, 2007). İnsanların yaşam sürecinin tamamını etkileyen ve ekolojik, sosyal ve ekonomik boyutlar içeren sürdürülebilir kalkınma kavramının bu üç boyutu, Şekil 1’de görselleştirilmiş olup, gölgeli bölge bu

2.1: Genel Kabul Görmüş Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı Modeli (Martins vd., 2006).

üç alanın entegrasyonunu temsil etmektedir.

2.2.1. Çevresel (Ekolojik) Boyutu

İnsanların gereksinimlerini karşılayacak kaynaklara sahip olması ve bu sahipliği devam ettirebilmesi çevresel sürdürülebilirlikten geçmektedir (Koçak ve Balcı, 2010). Mazurkiewicz (2005), çevresel sürdürülebilirliği; kurum ve kuruluşların üretimlerinde ve tesis planlamalarında, atıklar ile zararlı salınımları en aza indirmek, kaynak kullanımında verimliliği artırmak ve ülke kaynaklarının gelecek nesiller

tarafından üst düzeyde kullanılmasını sağlamak olarak tanımlamıştır. ABD Çevre Koruma Ajansı ise çevresel sürdürülebilirliği, “Bugünün ihtiyaçlarını, gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılamaktır,” şeklinde tanımlar. Çevresel sürdürülebilirlik hem günümüzün hem de gelecekteki nesillerin refahını temin etmek için doğal kaynakları ve ekosistemleri koruma sorumluluğudur. Bu bağlamda, gezegenimizin sunduğundan daha fazla kaynak tüketimi, ormanların absorbe edebileceğinden daha fazla karbon salınımı, enerji verimliliğinin ihmal edilmesi, su ve gıda israfı gibi zararlı davranışlardan kaçınılmalıdır. Bu tür davranışlar, çevresel sürdürülebilirliği olumsuz yönde etkiler. (Quick Carbon, 2024). Çevresel sürdürülebilirlik, insanlar, canlılar veya doğal kaynaklar üzerinde olumsuz bir etkisi olmayan her şeyi ifade etmektedir. Bu kapsamda kavramın enerji tüketiminden insan haklarına kadar her alanı kapsayan “şemsiye bir terim” olduğu gözlemlenmektedir (Tıraş, 2012). Çevresel sürdürülebilirliğin var edilebilmesi için birden fazla bakış açısı ve bütünsel bir yaklaşım gerekir. Bu yaklaşımı sağlayabilmek ve sürdürülebilir bir dünya için sürdürülebilirliğin tüm boyutlarını (çevre, ekonomi, sosyal) beraber değerlendirmek önem arz etmektedir. ABD Çevre Koruma Ajansı çevresel sürdürülebilirliğin gerçekleştirilmesinin birtakım düzenlemelere bağlı olduğunu vurgulamıştır. ABD Çevre Koruma Ajansına göre, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için düzenleme yapılması gereken konu başlıkları maddelendirilmiştir; “a) Hava Kalitesi, b) Su Kalitesi, c) Toprak Kalitesi, d) Bitki Ömrü, e) Hayvanlar ve Vahşi Yaşam Habitatları, f) Tehlikeli Atık, g) Sera Gazı Emisyonları” (Dong ve Hauschild, 2017).

Çevresel olarak sürdürülebilir bir sistemin sağlanması için ayrıca kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla, yenilenebilir kaynak sistemlerinin ve çevresel yatırım fonksiyonlarının aşırı kullanımından kaçınılmalı, yenilenemeyen kaynaklar ise yalnızca yapılan yatırımlar sayesinde yeterince yerine konulanlarla sınırlandırılmalıdır. Bu süreç, ekonomik değer taşımayan ancak hayati öneme sahip biyolojik çeşitliliğin, atmosferik dengenin ve diğer ekosistem işlevlerinin korunmasını da kapsamalıdır. (Quick Carbon, 2024)

2.2.2. Ekonomik boyutu

Ekonomik sürdürülebilirlik, toplumların sosyal, çevresel ve kültürel yönlerine zarar vermeden uzun vadeli ekonomik büyümeyi destekleyen faaliyetleri ifade eder

(Kuter ve Ünal, 2009). Ekonomik olarak sürdürülebilir bir sistem, mal ve hizmetlerin sürekli üretimini sağlayabilmeli, hükümet ve dış borçların yönetilebilirliğini koruyabilmeli ve tarım ile endüstriyel üretime zarar verecek sektörel dengesizliklerden kaçınmalıdır. (Ergün ve Çobanoğlu, 2012, s.101). Daha önce de belirtildiği gibi, “Sürdürülebilir Kalkınma” kavramı ilk olarak 1987 yılında Brundtland Raporu’nda tanımlanmıştır. Raporda bu kavram, “gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini kısıtlamadan bugünkü ihtiyaçların karşılanması” olarak tanımlanmıştır (Britannica, 2024). Bu tanım genellikle ekonomik anlamda algılanmaktadır. Ekoloji, bu bakış açısında bir aksesuar olarak görülmektedir. Bu perspektif, sürdürülebilir kalkınmayı sürdürülebilir büyüme olarak algılamamıza neden olmaktadır. Ancak, amaç sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır. Bu, ekolojiyi genel ekonomik çerçeve içinde bir bileşen olarak görmek yerine, ekonomiyi ekolojik çerçeveler içine yerleştirmekle mümkündür (Yücel, 2003; Uslu, 1997, aktarıldığı şekliyle). Bu yeni paradigma ile ekonomi, artık sadece üretim ve tüketim döngüsünden ibaret olarak görülmemektedir. Bunun yerine, üretimin sınırlı bir ekosistem içinde gerçekleştiğini kabul eden ve çevre korumanın önemini vurgulayan yeni bir anlayış benimsenmiştir (Yücel, 2003).

2.2.3. Sosyal Boyut

Sürdürülebilir kalkınmanın boyutları içinde açıklanması ve tanımlanması belki de en zor olanı, sosyal sürdürülebilirliktir. Çeşitli ülkelerin sahip oldukları ekonomik, sosyal ve kültürel koşullar, tek bir sosyal sürdürülebilirlik tanımını üzerinde birleşmeyi epey zorlaştırır. Ancak ortak ve öz bir tanım yapacak olursak; toplumsal değerlerin korunması ve sosyal ilişkilerin sürekliliğinin sağlanması şeklinde ifade etmek mümkün olacaktır. (Yılmaz ve Yücel, 2022). Toplumun bir uyum içerisinde var olabilmesi, ortak hedefleri için beraber çalışabilmesi, sağlık, huzur ve refah düzeylerinin artırılması, temel ihtiyaçların karşılanması, eğitim gibi bireysel ve zaruri gereksinimlerin sağlanması da sosyal sürdürülebilirlik içerisine dahil edilip bu kapsamda değerlendirilebilir (Moldan, Janousková ve Hák, 2012). Sosyal açıdan sürdürülebilir bir sistem, dağıtımsal eşitlik, sağlık, eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği ve siyasi hesap verebilirlik ile katılım gibi yeterli sosyal hizmetlerin sağlanmasını içermelidir. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınma, yerel toplulukların katılımını ve karar alma süreçlerine dahil edilmesini de içermelidir. Bu bağlamda, sosyal

sürdürülebilirlik, toplumsal dayanışmayı ve sosyal adaleti teşvik ve tasdik eden politikaların da hayata geçirilmesini gerektirir. (Gedik, 2020).

Sürdürülebilir kalkınmanın tüm bu boyutları (sosyal-ekonomik-çevresel) göz önüne alındığında, doğal kaynakların kısa sürede en pahalı girdiler haline geldiğini görmek mümkündür. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerinde bir gün bizlerin yerine geçeceğini ve tıpkı bizim gibi yaşanabilir bir dünyada var olmayı hak ettiklerini, yaşanabilir bir dünyanın ötesinde diğer tüm ihtiyaçlarını göz önüne alarak çevreye uyumlu ekonomik politikaların uygulanmasını ve bugünkü nesillerin ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin refahından ödün vermeden karşılamayı gerektirmektedir. (Ergün ve Çobanoğlu, 2012, s.101). Sürdürülebilir kalkınma kavramını daha iyi anlayabilmek ve kavrayabilmek adına, Şekil 2’de kapsamlı ve öz bir bakış açısı arz edilmektedir. İlk sütunda, sürdürülecek unsurlar başlığı altında üç ana kategori yer almaktadır: doğa, yaşam destek sistemleri ve topluluk. Aynı şekilde, geliştirilmesi gereken unsurlar başlığı altında ikinci sütunda da üç kategori bulunmaktadır: insanlar, ekonomi ve toplum (Parris ve Kates, 2003; akt., Gedik, 2020).

Sürdürülecek Olan Nedir?	Geliştirilecek Olan Nedir?
*Doğa Gezen Biyolojik çeşitlilik Ekosistemler	* İnsan Çocukların hayatta kalması Yaşam beklentisi Eğitim Eşitlik Eşit fırsatlar
*Yaşam desteği Ekosistem servisleri Kaynaklar Çevre	*Ekonomi Zenginlik Verimli sektörler Çevre Tüketimi
* Topluluk Kültürler Gruplar Yerler	*Toplum Kurumlar Sosyal sermaye Devletler Bölge

2.2:Parris ve Kates’in Sürdürülebilirlik Bakış açısı.
(Parris ve Kates, 2003: 3: akt., Gedik 2020)

2.3. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Ekonomik büyüme ile doğanın korunması arasındaki ters ilişkinin uluslararası platformlarda dile getirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın nasıl sağlanabileceği üzerine

alışmaları hızlandırmıştır. 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen “BM evre ve Kalkınma Konferansı”na 178 ülke temsilcisi katılmıştır. Konferansın sonunda yayınlanan "Gündem 21" raporu ile sürdürülebilir kalkınmanın kapsamı genişletilmiştir. Ayrıca, bu konferansta BM İklim Değişikliği ereve Sözleşmesi ve BM Biyolojik eşitlilik Sözleşmesi de imzaya açılmıştır. Sürdürülebilir kalkınma için, tarım ve kırsal alanların, dağ ve ormanların geliştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma ile ulaşım, kentleşme ve yönetim arasındaki ilişkinin kurulmasının önemi vurgulanmıştır (Yılmaz ve Yücel, 2022). 1992 yılında düzenlenen Rio konferansının devamı olarak 1997 yılında Rio+5, 2012 yılında ise Rio+20 konferansları gerçekleştirilmiştir. Rio+20 zirvesinde sürdürülebilir kalkınma için yol haritası belirlenmiştir. 2000 yılında düzenlenen BM Bin Yıl Zirvesi’nde ise 2015 yılına kadar gerçekleştirilmesi hedeflenen "Binyıl Bildirisi" kabul edilmiştir. "Binyıl Kalkınma Hedefleri", sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin devlet politikaları ve programları ile uyumlu hale getirilmesi, çevresel kayıpların tersine çevrilmesi, biyo çeşitliliğin korunması ve sağlıklı içme suyuna erişimin artırılması konularını içermesi bakımından önem arz etmektedir. 2015 yılında New York'ta düzenlenen zirvede, "Binyıl Kalkınma Hedeflerinin” devamı niteliğinde, 17 amaç ve 169 alt hedef belirlenmiş ve "Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” (SKA) kabul edilmiştir. (T.C. Dışışleri Bakanlığı, 2024).

Küresel gündemin önemli hedefleri olarak tanımlanan, ye ülkelerin sahiplenmesi beklenen ve 2030 yılına kadar ulaşılması amaçlanan "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" şu şekildedir:

“Hedef 1: Yoksulluğın tüm biçimlerinin her yerde bitirilmesi.”

“Hedef 2: Açlığın bitirilmesi, gıda güvenliğine ulaşılması, beslenme imkanlarının geliştirilmesi sürdürülebilir tarımın teşvik edilmesi.”

“Hedef 3: Sağlıklı yaşamın sağlanması ve herkes için her yaşta refahın geliştirilmesi.”

“Hedef 4: Herkes için kapsayıcı ve eşit derecede kaliteli eğitimin sağlanması ve herkese yaşam boyu eğitim fırsatının tanınması.”

“Hedef 5: Cinsiyet eşitliğine ulaşılması ve tüm kadınların ve kız çocuklarının toplumsal konumunun güçlendirilmesi.

“Hedef 6: Su ve kanalizasyon hizmetlerinin sürdürülebilir yönetiminin ve herkes için ulaşılabilirliğinin sağlanması.”

“Hedef 7: Herkes için makul fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin sağlanması.”

“Hedef 8: Herkes için uzun süreli, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin, tam ve verimli istihdamın, saygın bir işin desteklenmesi.”

“Hedef 9: Dayanıklı altyapının inşa edilmesi, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi ve inovasyonun teşvik edilmesi.”

“Hedef 10: Ülke içerisinde ve ülkeler arasında eşitsizliğin azaltılması.”

“Hedef 11: Şehirlerin ve yerleşim yerlerinin kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılınması. “

“Hedef 12: Sürdürülebilir tüketim ve üretim kalıplarının sağlanması. “

“Hedef 13: İklim değişikliği ve yol açtığı etkilerle mücadelede acil eylem alınması.”

“Hedef 14: Sürdürülebilir kalkınma için okyanusların, denizlerin ve deniz kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir şekilde kullanılması. “

“Hedef 15: Karasal ekosistemlerin korunması, iyileştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımının teşvik edilmesi, ormanların sürdürülebilir şekilde yönetilmesi, çölleşmeyle mücadele edilmesi, arazi kaybının durdurulması, tersine çevrilmesi ve biyolojik çeşitlilik kaybının durdurulması. “

“Hedef 16: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumların teşvik edilmesi, herkesin adalete erişiminin sağlanması ve tüm seviyelerde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumların oluşturulması. “

“Hedef 17: Uygulama araçlarının güçlendirilmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Ortaklığın canlandırılması” (United Nations, 2024).”

2.3: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.
(Görsel: <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> adresinden alınmıştır.)

27 Eylül 2015 tarihinde, New York'ta, 17 hedef ve 169 alt hedef olarak “Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH)” kabul edilmiştir. Kabul edilmiş olan bu Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ilişkin kaydedilen ilerlemeleri içeren rapor, her yıl, BM Genel Sekreteri tarafından yayımlanmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı 2024). 2024 yılı Sürdürülebilir Kalkınma Raporu'na göre, genel olarak hedeflerin yalnızca %16'sı 2030 yılına kadar ilerleme kaydetmektedir. Küresel düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarında ilerleme 2020'den beri durgun bir seyir izlemektedir. Açlık, sürdürülebilir şehirler, su altı yaşamı, kara yaşamı ve barış gibi alanlarda ise ilerleme durmuş veya gerilemiştir. Ülkeler bazında durum değişiklik göstermektedir. Geçmiş yılların geleneğini sürdüren İskandinav ülkeleri, bu yıl da birinci sıralarda yer almışlardır. Sürdürülebilir Kalkınma Endeksi'nde Finlandiya zirvede yer alırken, onu sırasıyla İsveç, Danimarka, Almanya ve Fransa takip etmiştir. Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'dan oluşan ve gelişmekte olan beş büyük ekonomiyi ifade eden BRICS ülkeleri ile Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'ni kapsayan BRICS+ ülkeleri, 2015 yılından bu yana dünya ortalamasının üzerinde bir ilerleme kaydetmişlerdir. Buna karşın, yoksul ve kırılgan ülkeler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşmada belirgin ölçüde geri kalmışlardır. Raporda, dünya genelindeki bu dengesiz ilerlemenin

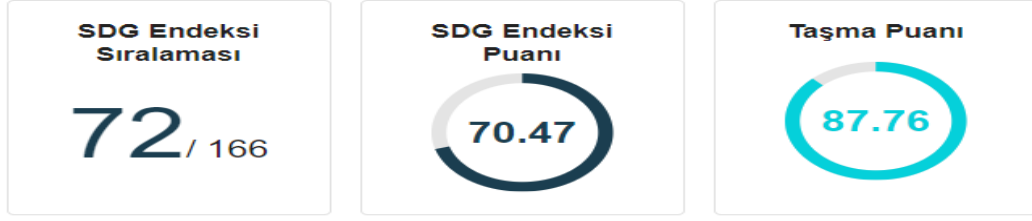
altı çizilmektedir. Türkiye ise 167 ülke içerisinde 70,5 puan alarak 72. sıraya yerleşmiştir (Sachs, Lafortune ve Fuller, 2024). 2023 raporunda ise 166 ülke içerisinde 70,8 puan ile 72. sırada yer almaktaydı. Aşağıdaki şekilde 2023 ve 2024 yıllarına ait ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmadaki puanları yer almakta olup tabloda yer alan, Türkiye de dahil tüm ülkelerin hedef puanlarının bir önceki yıla göre düştüğü görülmektedir.

2023 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu Ülke Puanları			2024 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu Ülke Puanları		
Sıra	Ülke	Puan	Sıra	Ülke	Puan
1	Finlandiya	86.76	1	Finlandiya	85.2
2	İsveç	85.34	2	İsveç	84.8
3	Danimarka	84.56	3	Danimarka	83.7
4	Almanya	83.21	4	Almanya	82.4
5	Fransa	82.78	5	Fransa	81.9
6	Hollanda	82.34	6	Hollanda	81.2
7	Norveç	81.89	7	Norveç	80.9
8	İsviçre	81.45	8	İsviçre	80.5
9	Avusturya	81.01	9	Avusturya	80.1
72	Türkiye	70.8	72	Türkiye	70.5

2.4: 2023 ve 2024 Sürdürülebilir Kalkınma Raporları Karşılaştırması.

(<https://unsdsn.bogazici.edu.tr/tr/un-sdsn-surdurulebilir-kalkinma-raporu-2023>; Sachs vd., 2024)

2024 yılında yayımlanan Sürdürülebilir Kalkınma Raporuna göre Türkiye'nin 2024 yılı için Endeks Sıralaması, Endeks Puanı, Taşıma puanı ve ayrıca sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma yolunda karşılaştığı zorlukları ve elde ettiği başarıları aşağıdaki görselde her hedef için ayrı ayrı görmekteyiz.

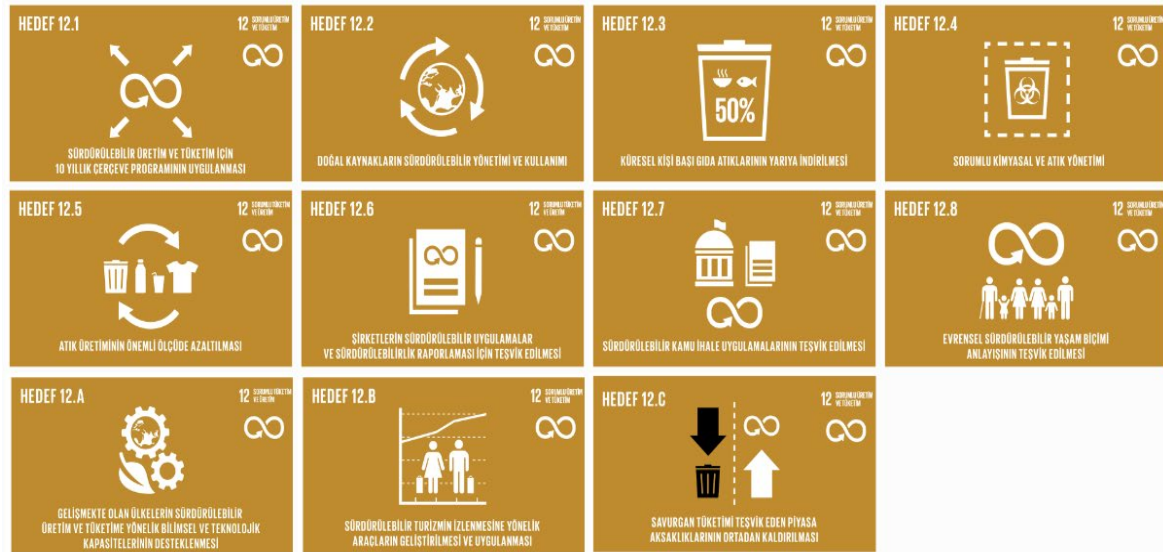
2.5:Türkiye'nin 2024 yılı için Endeks Sıralaması, Endeks Puanı, Taşıma puanı (Sachs, vd., 2024)

2.6: Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma yolunda karşılaştığı zorlukları ve elde ettiği başarıları. (Sachs vd., 2024)

2.4. Sürdürülebilir Tüketim

Literatürde, rasyonel, sorumlu veya yeşil tüketim olarak da adlandırılan sürdürülebilir tüketim kavramı, daha geniş bir çerçeve olan sürdürülebilir kalkınmanın bir parçasıdır. Üst bölümlerde kısa tanımları verilen On Yedi Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri olan Hedef 12, mevcut ve gelecek nesillerin geçim kaynaklarını sürdürmenin anahtarı olan sürdürülebilir tüketim ve üretim kalıplarının sağlanmasıyla ilgili olup 11 alt maddesi bulunmaktadır bunlar;

2.5: Hedef 12'nin Alt Maddeleri

(Görsel: <https://www.kureselamaclar.org/> adresinden alınmıştır)

1. “Gelişmiş ülkelerin başı çekmesi ve bütün ülkelerin harekete geçmesiyle, gelişmekte olan ülkelerin kalkınma ve yetkinliklerini göz önünde bulundurarak Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim İçin 10 Yıllık Çerçeve Programı’nın uygulanması.”
2. “2030’a kadar doğal kaynakların sürdürülebilir yönetiminin ve etkin kullanımının sağlanması.”
3. “2030’a kadar perakende ve tüketici düzeylerinde kişi başına düşen küresel gıda atığının yarıya indirilmesi ve hasat sonrası kayıplar dâhil üretimdeki ve tedarik zincirlerindeki gıda kayıplarının azaltılması.”
4. “2020’ye kadar üzerinde anlaşmaya varılan uluslararası çerçevelere uygun olarak kimyasalların ve tüm atıkların yaşam döngüleri boyunca çevresel olarak sağlam biçimde yönetimlerinin sağlanması ve bu kimyasalların ve

atıkların insan sağlığı ve evre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için havaya, suya ve toprağa karışmalarının önemli ölçüde azaltılması.”

5. “2030’a kadar nleme, azaltma, geri dönüşüm ve tekrar kullanma yoluyla katı atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması.”

6. “zellikle büyük ve uluslar ötesi şirketler başta olmak üzere şirketlerin sürdürülebilir uygulamaları kabul etmelerinin ve sürdürülebilirlik bilgilerini raporlama döngülerine entegre etmelerinin teşvik edilmesi.”

7. “Ulusal politikalar ve öncelikler doğrultusunda sürdürülebilir olan kamu ihalesi uygulamalarının desteklenmesi.”

8. “2030’a kadar her yerde herkesin sürdürülebilir kalkınmayla ilgili bilgi ve farkındalık edinmesinin ve doğayla uyum içinde bir yaşam sürmesinin güvence altına alınması.”

9. “Gelişmekte olan ülkelerin daha sürdürülebilir tktim ve üretim kalıplarına yönelmeleri için bilimsel ve teknolojik kapasitelerini güçlendirme konusunda desteklenmeleri.”

10.” İstihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünlerini teşvik eden sürdürülebilir bir turizm için sürdürülebilir kalkınma etkilerini denetlemeye olanak sağlayan araçlar geliştirilmesi ve uygulanması.”

11.”Piyasa aksaklıklarının ortadan kaldırılmasıyla ulusal koşullara uygun bir biçimde, gelişmekte olan ülkelerin özel ihtiyaç ve durumlarını göz önünde bulundurarak ve etkilenmiş toplulukları koruyacak biçimde kalkınmaları üzerindeki olası olumsuz etkileri en aza indirgeyerek çevresel etkilere sahip zararlı teşviklerin aşamalı olarak ortadan kaldırılması ve vergilendirmenin yeniden yapılandırılması da dâhil olmak üzere savurgan tktime özendiren verimsiz fosil yakıtlara yönelik teşviklerin verimli hale getirilmesi (BM, 2015).”

Hedef 12, iki ana noktaya odaklanmaktadır. İlk olarak sorumlu üretim doğrudan ele alınmaktadır: Doğal kaynakların verimli kullanımı ve sürdürülebilir yönetimi, çevreye ve insan sağlığına zarar veren kirleticilere karşı önlemler alınması

ve etkin bir katı atık yönetiminin sağlanması gibi konular ön plana çıkarılmaktadır. Günümüz piyasa koşullarında ürün çeşitliliği ve şirket sayısının fazla olması, müşterilere daha fazla seçenek sunmakta ve bu da onların seçim kriterlerini genişletmektedir. Bu rekabetçi piyasa ortamında, "sorumlu üretim" müşterilerin ilgisini çeken önemli bir kriter olarak öne çıkmaktadır. Müşterilerin özgün ihtiyaç ve beklentileri arasında, toplumsal cinsiyet eşitliği, düşük karbon ekonomisi ve yeşil büyüme gibi kapsayıcı ve sorumlu üretim yöntemlerini benimsemiş firmalarla iş birliği yapmak da bulunmaktadır. (BM, 2015). Eski Birleşik Krallık Ticaret ve Sanayi Bakanı Patricia Hewitt'in 2003 yılında yaptığı bir konuşmasında sorumlu üretime şu sözlerle dikkat çekmiştir;

“Tüketicinin artmasında yanlış bir şey yoktur, hatta toplumlarımızda yükselen yaşam standartlarının bir belirtisi olarak memnuniyetle karşılanmalıdır. Ve dünyanın en yoksullarının yoksulluktan kurtulmayı ve bu standartların tadını çıkarmayı arzulamaları oldukça doğrudur. Ancak tükettiğimiz ürün ve hizmetlerin çevremize zarar vermeyecek şekilde tasarlandığından emin olmalıyız. Çevre üzerindeki zararlı ve maliyetli etkileri otomatik olarak arttırmadan daha fazla konfor, daha fazla keyif ve daha fazla güvenliğin tadını çıkarabiliriz. Ancak bu, doğal kaynakların daha verimli kullanılması için iş modellerinin yeniden düşünülmesini gerektirmektedir.” (Atkinson, Dietz, Neumayer ve Agarwala, 2024).

Hedef 12, sadece sorumlu üretim açısından değil, aynı zamanda sorumlu tüketim açısından da küresel eğilimlerin sorgulanmasını gündeme getirmektedir. Sorumlu tüketimin önemini BM Çevre Programı'nın bu yıl yayımladığı (UNEP) 2024 Gıda İsrafı Endeksi Raporuna bakarak anlamamız mümkündür. 2024 yılında yayımlanan rapor dünya genelinde 1,05 milyar ton gıdanın israf edildiğini ortaya koydu. Rapora göre insanlığın üçte biri gıda güvensizliğiyle karşı karşıyayken, üretilen gıdanın beşte biri ise çöpe atılıyor. Tüketici düzeyinde sunulan gıdaların yaklaşık %19'u, genellikle perakende, gıda hizmetleri ve hane seviyelerinde kayboluyor. Dünyadaki gıda israfının büyük bir bölümünü (yılda çöpe atılan 1 milyar ton gıdanın yaklaşık %60'ını) hane halkının oluşturduğu ve yıllık bazda kişi başı ortalama 79 kilogram gıda israf edildiğini belirten yazarlar, bunun dünyadaki açlık çeken herkes için günlük 1,3 öğün yemek anlamına geldiğini vurguluyor (UNEP, 2024). Sıralanan bu örnekler ışığında denilebilir ki; Hedef 12 yani sürdürülebilir üretim ve tüketim,

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasında kilit bir unsur olup sürdürülebilir kalkınmanın temel taşlarından biridir. Hedef 12'nin başarısı, diğer sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmayı kolaylaştırarak daha dengeli, adil ve çevre dostu bir kalkınma sürecini mümkün kılarak, sadece bugünün değil, geleceğin de refahını güvence altına almamızı sağlar. (BM, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden biri olan sürdürülebilir tüketimin ne olduğu konusunda ortak bir fikir birliğine varmak veya net bir tanım üzerinde uzlaşmak oldukça zor olabilir (Atkinson vd., 2024). Her ne kadar sürdürülebilir tüketim kavramı üzerinde kesin ve evrensel bir tanıma sahip olmasak da literatürde bu kavrama dair birçok farklı tanım bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, sürdürülebilir tüketimin çok boyutlu ve karmaşık doğasını yansıtmaktadır.

Literatür incelendiğinde, Lee (2014) sürdürülebilir tüketimi, bireylerin kişisel tüketim kararlarında çevresel faktörleri dikkate alarak bilinçli seçimler yapmaları olarak tanımlamıştır. Bu tanım, bireylerin çevreye duyarlı bir şekilde hareket etmelerini vurgulamaktadır. Jackson ve Michaelis'e göre (2003) sürdürülebilir tüketim, gelecek nesillerin gereksinimlerini tehlikeye atmamak amacıyla doğal kaynakları, toksik maddeleri, atıkları ve zararlı maddelerin emilimini yaşam döngüsü boyunca en aza indirgeyerek; daha kaliteli bir yaşam yaratmak için temel ihtiyaçlara hitap eden ürün ve hizmetlerin kullanımını ifade eder. Bu tanımda, doğal kaynakların etkin kullanımı ve korunmasına, zehirli maddeler ve atıkların emiliminin yaşam döngüsü boyunca minimize edilmesine, tüketimin daha kaliteli bir yaşam yaratmaya katkıda bulunması gerekliliğine ve temel ihtiyaçlara cevap veren ürün ve hizmetlerin kullanılmasına vurgu yapılmıştır. Diğer yandan, Hornibrook, May ve Fearne (2013), sürdürülebilir tüketimi, temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam kalitesinin artırılması amacıyla mal ve hizmetlerin uygun kullanımı olarak ele almışlardır. Bu bakış açısı, sürdürülebilir tüketimin sadece çevresel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik boyutlarını da kapsadığını göstermektedir. Sürdürülebilir tüketimin özü, etik, çevresel ve sosyal tüketim standartlarına saygı duyan sorumlu tüketici tercihleri yapmaya dayanmaktadır. Sürdürülebilir pazar davranışı, çevre dostu ve etik (sosyal açıdan sorumlu) ürünlerin satın alınmasını ve atık üretiminin en aza indirilmesini içerir (Zrałek, 2018, akt. Wyrwa, Barska, JÄ ve Kononowicz, 2023).

Bugüne kadar karşılaştığımız çevre sorunlarının çoğu, geleneksel üretim ve tüketim sistemlerinden kaynaklanmaktadır. Çevrenin korunmasına önem veren tüketiciler, genellikle sorumlu davranarak çevresel refaha katkıda bulunabileceklerine inanırlar (Michel, Mombeuil, ve Diunugala, 2023). “Belirli bir davranışı gerçekleştirme kararı, genellikle bu davranışı gerçekleştirme niyetinden önce gelir. Niyet ne kadar güçlü olursa, davranışı gerçekleştirme motivasyonu da o kadar yüksek olur” (Ajzen ve Fishbein, 1985, akt. Linh, Le Huy, Anh, ve Diu, 2022). Bu bağlamda sürdürülebilir tüketim; çevre üzerindeki etkilerimizi en aza indirerek, daha az ve benzer şekilde tüketim yollarıyla iyi bir yaşam sağlamayı, bizden sonraki nesillerin ihtiyaçlarını göz ardı etmeden ve tehlikeye atmadan, mevcut neslin daha iyi bir yaşam için gerekli olan mal ve hizmetleri karşılayabilmesi düşüncesini ve niyetini içerir (Jackson, 2005; Aksu ve Gelibolu, 2015).

Tüketimi maksimize etme düşüncesi, giderek ekonomik ve sosyal dengesizlikleri azaltma, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme ve daha da önemlisi sürdürülebilir çevresel etki ve tüketimi teşvik etme arayışına dönüşmektedir. Bu bağlamda, çevresel refahın en önemli unsurlarından biri olan sürdürülebilir tüketimin amacı, yaşam kalitesini ekonomik, ekolojik, sosyal, psikolojik, demografik, mekânsal ve zamanlar arası birçok açıdan iyileştirmektir (Wyrwa, Barska, JÄ, ve Kononowicz, 2023). Ekonomik boyut hem tarımsal girişimciler hem de tüketiciler için adil fiyatların sağlanmasıyla ilgilidir. Ekolojik bileşen bitkisel ve hayvansal üretim faktörleri, genel olarak yaşam ortamı ve insan yaşamının kalitesi dahil olmak üzere doğal çevrenin bakımını kapsar. Sosyal bileşen ise üretim süreçlerinin toplumun önceliklerine ve ihtiyaçlarına göre ayarlanmasının yanı sıra hem toplumsal hem de hükümet düzeyinde birincil üretim sektörünün takdir edilmesi ve desteklenmesiyle ilgilidir (Vermeir ve Verbeke, 2008; aktardığı şekliyle, Wyrwa, Barska, JÄ, ve Kononowicz, 2023).

Özetle Sürdürülebilir tüketim, ihtiyaçların karşılanması, yaşam kalitesinin artırılması, verimliliğin artırılması, atıkların en aza indirilmesi, yaşam döngüsü perspektifinin benimsenmesi ve hakkaniyet boyutunun dikkate alınması gibi birçok önemli konuyu bir araya getiren geniş kapsamlı bir terim olmasının yanında doğaya yönelik hassasiyetlerin bir yaşam biçimine dönüşümünü gerektiren birçok davranış pratiğini de kapsamaktadır (Üstündağlı ve Güzeloğlu, 2015). Tüm bu bileşenler, çevresel zararı ve insan sağlığı riskini sürekli olarak azaltmayı hedefler. Hem mevcut

hem de gelecekteki nesillerin yaşamlarının temel gereksinimlerini ve iyileştirme arzusunu karşılamak için aynı veya daha iyi hizmetlerin nasıl sağlanacağına odaklanır. Sürdürülebilir tüketim dengeleyici bir eylemdir. Çevreyi koruyacak, doğal kaynakları akıllıca kullanacak ve gelecekteki tüketicilerin hayatlarını mahvetmeden şimdi yaşam kalitesini yükseltecek şekilde tüketmekle ilgilidir (Atkinson vd.,2024).

2.5. Sürdürülebilir Tüketim ve Spor

Spor ve sürdürülebilir tüketim arasındaki ilişki, çevresel, ekonomik ve sosyal olmak üzere 3 boyut üzerinden ele alınabilir. Bu üç boyutun birlikte ele alınması, sürdürülebilir tüketim ve spor ilişkisini daha iyi anlamamıza olanak tanıyıp, farklı açılardan değerlendirildiğinde daha etkili stratejiler geliştirilmesine olanak sağlayabilir (Babiak ve Trendafilova, 2011; Mallen ve Chard, 2011).

İlk olarak çevresel sürdürülebilirlik açısından baktığımızda; spor organizasyonları, basit geri dönüşüm programlarından başlayıp karbon emisyonlarını dengelemeye odaklanan daha ileri düzey çevresel sürdürülebilirlik girişimlerini uygulamaya koymuştur. Bu girişimler, katılımcıların etkinliklere sürdürülebilir ulaşım yöntemleri ile gelmesini teşvik etmekte ve etkinlik süresince uygun atık yönetimi gibi çevre dostu davranışları benimsemeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, spor etkinliklerinin çevresel etkilerini minimize etmek hedeflenmektedir (Trail ve McCullough, 2019). Bu davranışa örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri Tenis Birliği (USTA), turnuvası sırasında taraftarları metroya binerek toplu taşıma araçlarını kullanmaya teşvik etmesini gösterebiliriz (Trendafilova, S. 2014). Yeşil stadyumlar ve çevre dostu spor etkinlikleri, enerji verimliliği, su tasarrufu ve atık yönetimi gibi sürdürülebilir uygulamalarla çevresel etkilerini azaltırken, spor malzemelerinde geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanımı da bu çabaları desteklemektedir (Trail ve McCullough, 2019). Bu davranışa örnek olarak ise Major League Baseball ve Yeşil Takımlar liglerinin AllStar Oyunlarındaki etkinlikler sırasında taraftarlardan geri dönüştürülebilir bardak ve şişelerin toplanmasını sağlaması aynı zamanda USTA da NRDC ile iş birliği yaparak 2008 Amerika Açık'ta bir su şişesi ve alüminyum kutu geri dönüşüm programını benimseyerek yeşillendirme çabalarını başlatmasını gösterebiliriz. (Trendafilova, S. 2014).

Spor, çevre ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişki son yıllarda giderek daha fazla dikkat çekmeye başlasa da spor ve sürdürülebilir çevre arasındaki ilişkinin ne kadar önemli olduğunun farkına varılması, Norveç'in Lillehammer kentinde düzenlenen 1994 Kış Olimpiyatları'na kadar uzanmaktadır; bu olimpiyatlarda çevre üzerindeki olumsuz etkilere ilişkin endişeler ilk kez tesislerin inşasının dikkatlice planlanmasıyla giderilmeye çalışılmıştır. Organizasyon Komitesi, Oyunların çevre dostu olmasını sağlamak için 20'den fazla sürdürülebilirlik projesi başlatmıştır. 1994 Olimpiyatları uzun vadeli bir miras oluşturmuş ve ilk 'Yeşil Oyunlar' olarak kabul edilmiştir. (Trendafilova, S. 2014). Geçmişten günümüze yapılan birçok çalışma, çevresel sürdürülebilirliğin spor organizasyonlarına ve faaliyetlerine dahil edilmesinin önemini vurgulamıştır (Atalay, 2021). Örneğin, Babiak ve Trendafilova (2011), spor organizasyonlarının çevresel sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini incelemiş ve bu faaliyetlerin toplumsal algı üzerindeki etkilerini ve spor organizasyonlarının çevre dostu uygulamaları nasıl benimsediğini göstermeyi amaçlamıştır. Çalışmada spor organizasyonlarının çevresel sürdürülebilirlik çabalarının toplumsal algıyı olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Mallen ve Chard (2011) ise, çevresel sürdürülebilirliği artırmak amacıyla LEED sertifikası almış spor tesislerini incelemiş ve enerji verimliliği, su tasarrufu ve atık yönetimi konularında elde edilen başarıları ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma bu tür sertifikasyonların çevresel sürdürülebilirlikte önemli iyileştirmeler sağladığını gözler önüne sermiştir. Trendafilova (2014) spor endüstrisinde sürdürülebilir tüketim ve üretim uygulamalarını derinlemesine ele almış ve spor ekipmanlarının geri dönüştürülebilir malzemelerden yapılmasının çevresel etkilerini değerlendirmiştir. Yapılan bu çalışma ile geri dönüştürülebilir malzemelerin kullanımının çevresel etkileri önemli ölçüde azalttığını ortaya konmuştur. Son olarak, Hassan ve Koutrou (2020) sporun sürdürülebilir kalkınma üzerindeki potansiyel faydalarını ve karşılaşılan zorlukları analiz ederek, sosyal, ekonomik ve çevresel açılardan sporun sürdürülebilirlik hedeflerine katkılarını değerlendirmiştir.

Ekonomik sürdürülebilirlik açısından bakıldığında, spor etkinlikleri yerel ekonomilere katkı sağlarken, sürdürülebilir spor tesisleri uzun vadeli maliyet tasarrufları sunar. Yapılan birçok araştırma, spor organizasyonlarının sürekli olarak enerji, su ve kâğıt tüketimini azaltmanın yollarını aradığını ve aynı zamanda geri dönüşüm ve

sürdürülebilir ulaşım yöntemlerinin kullanımını teşvik eden çevre dostu uygulamaları benimsediğini göstermiştir (Triantafyllidis, 2018). Örneğin, spor etkinliklerinin yönetiminde sürdürülebilir enerji sistemlerine ulaşmayı hedefleyen yaklaşımlardan biri, otomasyon entegrasyonudur. Sürdürülebilir enerji sistemlerinin spor etkinliklerine entegre edilmesinin fizibilitesini ortaya koyan bu yöntem, diğer sektörler için örnek teşkil ederek geniş çaplı sürdürülebilir enerji yönetimi uygulamalarının benimsenmesini teşvik edebilir (Zhang ve Yang, 2023). Sürdürülebilir sporun ekonomik boyutları, giderek artan bir ilgi ve araştırma konusu haline gelmiştir (Zorba & Yaşın, 2023). Birleşmiş Milletler, sporu sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir destekçisi olarak tanımış ve spor endüstrisi ile bölgesel sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkiye dair araştırma yapılması çağrısında bulunmuştur. (Yang, Xu ve Yang, 2020; Salimi, Dadgar ve Taghavy, 2023). Bu çağrı üzerine, spor endüstrisi ve bölgesel sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişki üzerine birçok önemli araştırma yapılmıştır. Bunlardan bazıları; Lohmann, Tittlbach ve Steinbauer (2024), spor etkinliklerinin ve programlarının sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkısını analiz etmiş ve sporun sosyal uyum ile çevresel bilinçlenme üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymuştur. Commonwealth (2023) ise, spor projelerinin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na katkılarını değerlendirerek, sporun ekonomik kalkınma, toplumsal cinsiyet eşitliği ve sağlık sonuçlarını iyileştirme potansiyelini vurgulamıştır. Ali, Millington, Darnell ve Smith (2024) tarafından yapılan çalışma, sporun iklim değişikliği ile mücadeledeki potansiyelini incelemiş ve spor organizasyonlarının çevre politikalarına uyum sağlamadaki zorluklarını ele almıştır. Springer (2022) ise, 21 ülkeden spor ve sürdürülebilir kalkınma örneklerini sunarak, sporun SDG'lerin tüm 17 hedefine olan katkılarını analiz etmiş ve bu alandaki en iyi pratikleri paylaşmıştır. Yapılan çok sayıda araştırma spor alanına yapılan kamu harcamaları ile bölgesel sürdürülebilir kalkınma arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Örneğin, Wang ve arkadaşları (2022) tarafından yürütülen çalışmalar, kamu kaynaklarının spor için artırılmasının, özellikle bölgesel ekonomik kalkınma seviyesi yükseldikçe, bir bölgenin sürdürülebilir gelişimini etkin bir şekilde destekleyebileceğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, devletin spor yatırımlarının bölgesel kalkınmaya önemli katkılar sağlayabileceğini açıkça göstermektedir.

Sosyal sürdürülebilirlik boyutu ise, insanların yaşam kalitesini, sağlık durumlarını ve toplumsal uyumunu etkileyen unsurları kapsar. Sosyal sürdürülebilir tüketim, bireylerin toplumsal refaha katkıda bulunmayı ve sosyal sorumluluk bilincini artırmayı hedefler. Bu bağlamda, Koçak, Tuncel ve Tuncel (2020), sporda sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması için toplumsal katılım ve sosyal bağların güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sporun toplumsal etkileri, bireylerin sosyal bağlarını güçlendirirken, toplumsal dayanışmayı ve iş birliğini teşvik eder (Koçak, 2023). Spor kulüpleri ve organizasyonlar toplumsal farkındalık yaratmak için çeşitli kampanyalar düzenleyebilir ve bireylerin sağlıklı yaşam alışkanlıkları geliştirmesine yardımcı olabilir. Doğa sporları ve ekoturizm gibi sürdürülebilir spor turizmi uygulamaları da doğal kaynakların korunmasını teşvik eder. Bunun yanı sıra, yerel spor etkinlikleri ve festivaller, kültürel mirasın yaşatılmasını teşvik ederek sosyal sürdürülebilirliği destekler (Ali, Millington, Darnell ve Smith, 2024). Bu bağlamda, sürdürülebilir tüketim ve spor politikaları, toplumsal bütünlüğü ve geleceğe yönelik ortak hedeflerin sağlanmasını hedefler (Babiak vd., 2011). Edwards (2015) tarafından yapılan bir çalışmada, sporun sosyal sermaye üzerindeki etkilerini incelenmiş ve çalışmada, spor etkinliklerine katılımın bireyler arasındaki sosyal bağları güçlendirdiğini ve toplumsal dayanışmayı artırdığı ortaya koyulmuştur. Misener ve Mason (2006), büyük spor etkinliklerinin toplumsal etkileşim ve katılım üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Araştırma, büyük spor etkinliklerinin yerel topluluklarda sosyal uyumu teşvik ettiğini ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Gençlik ve spor politikalarının sosyal sürdürülebilirlik yönünden incelenmesi, bu politikaların toplumsal etkilerini değerlendirme açısından önemlidir (Koçak, 2023). Karakaya, Javidan, ve Seifert (2020), gençlik spor programlarının sürdürülebilir sosyal gelişim üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Çalışma, gençlik spor programlarının katılımcılar arasında çevresel farkındalığı artırdığını ve sürdürülebilir tüketim davranışlarının yaygınlaşmasına katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Tekin (2021) ise sporda sürdürülebilirlik ilkelerinin, bireylerin sosyal sorumluluklarını ve toplumsal bilincini artırmada önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Bu çeşitli perspektifler, sporun sosyal sürdürülebilir tüketim üzerindeki olumlu etkilerini belirginleştirerek, bu iki kavram arasındaki güçlü ilişkiyi ortaya koymaktadır. Son olarak, Schmitt ve Holbrook (2019), sporun sağlık üzerindeki olumlu etkilerini ve toplumsal sağlık projelerinde sporun kullanımını

değerlendirmiştir. Bu çalışma, sporun fiziksel ve zihinsel sağlığı iyileştirdiğini ve toplum sağlığı projelerinde sporun etkin bir araç olduğunu göstermiştir.

2.6. Sürdürülebilir Tüketim ve Spor ile İlgili Yapılan Araştırmalar

İlgili literatür incelendiğinde, Türkiye'de sürdürülebilir tüketim alanında yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunun ekonomi alanında olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle tüketicidavranışları, yenilenebilir enerji kaynakları, çevre dostu ürünler ve hizmetler gibi konular ekonomik boyutlarda daha yoğun bir şekilde ele alınmaktadır. Sosyal alanlarda da önemli bir yere sahip olmakla birlikte, ekonomik boyutlar daha baskındır. Spor alanında baktığımızda ise sürdürülebilir tüketim ile ilgili yapılan araştırmaların oldukça az ve kısıtlı olduğu görülmektedir. Fakat son yıllarda sürdürülebilir tüketim ve spor alanında yapılan çalışmalarda artış olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların bazılarında aşağıda kronolojik olarak bahsedilmiştir;

Ekici (2013), tarafından yapılan araştırmada Türkiye'deki spor etkinliklerinin sürdürülebilir tüketim üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma, spor etkinliklerinin çevresel etkilerini azaltmak için alınabilecek önlemleri ve stratejileri ele alarak, bu etkinliklerin sürdürülebilir tüketim davranışlarına olan katkısını değerlendirerek spor etkinliklerinin çevresel etkilerini azaltma konusunda farkındalık yaratmayı amaçlamıştır. Demir (2014), Türkiye'deki spor tesislerinin sürdürülebilirlik uygulamalarını incelediği çalışmasında, spor tesislerinin enerji verimliliği, su tasarrufu ve atık yönetimi gibi sürdürülebilirlik uygulamalarını değerlendirerek, bu tesislerin çevresel etkilerini azaltma potansiyelini ortaya koymayı amaçlamıştır. Yılmaz (2015), yaptığı çalışmasında Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarını incelemiştir. Araştırma, öğrencilerin sürdürülebilir tüketim konusundaki farkındalık düzeylerini ve bu davranışları etkileyen faktörleri analiz etmiştir. Bu çalışma, genç nesillerin sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını geliştirmelerine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Dursun (2016), Türkiye'de sorumlu tüketim davranışı üzerine yapılan araştırmaları derleyerek, bu davranışların türlerini ve etkileyen faktörleri incelemiştir. Çalışma, sorumlu tüketim kavramını tartışmış ve Türkiye'de bu alanda yapılan araştırmalara dair detaylı bilgi sunmuştur. Söylemez, Şahin ve Koç (2016), sürdürülebilir üretim ve tüketimin benimsenmesinde karşılaşılan engelleri

değerlendirerek, çeşitli sektörlerdeki işletmelerle yapılan anketler ve görüşmeler sonucunda bu engellerin aşılması için öneriler sunmuştur. Bu çalışma, sürdürülebilirlik uygulamalarının önündeki yapısal ve kültürel engelleri detaylı bir şekilde ele alarak, sürdürülebilir tüketim davranışlarının benimsenmesi için önemli bir temel oluşturmayı hedeflemiştir. Pepe (2017), spor etkinliklerinin çevresel sürdürülebilirliğini inceleyerek, bu etkinliklerin çevresel etkilerini azaltmak için alınabilecek önlemleri ve stratejileri ele almıştır. Çalışmada, çeşitli spor organizasyonları ve etkinlikleri üzerinde yapılan analizler sonucunda, çevresel sürdürülebilirlik için önerilerde bulunulmuştur. Balcı, Gök ve Akoğlu (2018), Türkiye'nin ulusal gençlik ve spor politikalarını sürdürülebilirliğin sosyal boyutuyla değerlendirerek, bu politikaların sosyal sürdürülebilirlik üzerindeki etkilerini analiz etmiş ve geliştirilmesi için önerilerde bulunmuştur. Araştırma, gençlik ve spor politikalarının sosyal sürdürülebilirlik üzerindeki rolünü vurgulayarak, bu alandaki politikaların sürdürülebilir tüketim davranışlarına katkısını göstermeyi hedeflemiştir. Karaca (2018) tarafından yapılan araştırmada, yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışma, Türkiye genelinde farklı yaş ve meslek gruplarından 500 katılımcı ile anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur. Polat, Akoğlu, Konak ve Özen (2019) tarafından yapılan araştırmada, fiziksel aktivite yapan ve yapmayan bireylerde sürdürülebilir tüketim davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, 18 yaş ve üzeri toplam 400 birey üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, fiziksel aktivitenin sürdürülebilir tüketim davranışları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu bulunmuştur. Arif ve Katırcı (2020) tarafından yapılan araştırmada, sürdürülebilir spor tüketicisi davranışları incelenmiştir. Araştırma, Türkiye genelinde farklı spor dallarına ilgi duyan 600 katılımcı ile anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, sürdürülebilir spor tüketicisi davranışlarının, çevresel farkındalık ve sürdürülebilirlik bilinci ile olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Kır ve Polat (2020), spor bilimleri öğrencileri ve diğer bireylerde bilinçli tüketicilik düzeyi ile sürdürülebilir tüketim davranışlarını anket ve görüşme yöntemleri kullanarak incelemiş ve bu davranışların artırılması için öneriler sunmuştur. Araştırma, farklı grupların sürdürülebilir tüketim davranışlarını karşılaştırarak, bilinçli tüketicilik düzeylerinin artırılması için stratejiler geliştirmeyi

hedeflemiştir. Güven (2021), Türkiye Süper Liginde mücadele eden takımlara ait stadyumlar özelinde spor ve sürdürülebilir tüketim ilişkisini değerlendirmiştir. Çalışma, stadyumların sürdürülebilir tüketim açısından nasıl değerlendirilebileceğini ve mevcut uygulamaların çevresel etkilerini analiz etmiştir. Bu araştırma, spor tesislerinin sürdürülebilirlik ilkelerine uyum sağlaması için öneriler sunmayı hedeflemiştir. Tekin (2021), spor etkinliklerinin sürdürülebilir tüketim üzerindeki etkilerini tartışarak, bu etkinliklerin nasıl daha sürdürülebilir hale getirilebileceğini analiz etmiştir. Çalışma, spor organizasyonlarının sürdürülebilir tüketim uygulamalarını nasıl entegre edebileceğini ele almıştır. Bu araştırma, spor etkinliklerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarına olan etkisini vurgulamayı amaçlamıştır. Aykut (2022) tarafından yapılan çalışmada, bireysel yenilikçiliğin X, Y ve Z kuşağı spor tüketicilerinin ekolojik ayak izi farkındalıkları ve yeşil satın alma davranışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu çalışma, Türkiye genelinde farklı yaş gruplarından 700 katılımcı ile anket yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, bireysel yenilikçiliğin, ekolojik ayak izi farkındalığı ve yeşil satın alma davranışları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu bulunmuştur. Akdoğan (2023), sürdürülebilir tüketim kavramını tanımlayarak, bu kavramın önemi ve uygulama alanlarını literatür taraması ve kavramsal analizler yoluyla incelemiştir. Çalışma, sürdürülebilir tüketim davranışlarının teşvik edilmesi için stratejiler geliştirmeyi hedeflemiştir. Yabancı çalışmalar incelendiğinde ise Westerbeek ve Smith (2020) spor endüstrisinin çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarını teşvik etmek amacıyla literatür taraması yaparak spor endüstrisindeki yenilenebilir enerji kullanımı, su tasarrufu teknolojileri ve atık yönetimi stratejilerinin çevresel etkileri önemli ölçüde azalttığını bulmuşlardır. Mondello ve Kargbo (2013) profesyonel spor kulüplerinin çevre dostu girişimlere yönelmesinin ve taraftarlarına yönelik farkındalık kampanyaları düzenlemesinin etkilerini incelemek için anket ve görüşme yöntemlerini kullanarak profesyonel spor kulüpleri ve taraftarlar üzerinde yaptıkları çalışmada bu girişimlerin kulüp ve taraftarlar arasında çevre bilincini artırmada etkili olduğunu belirtmişlerdir. Doe (2019) "Sustainable Consumption in the Sports Industry: An Analysis of Environmental Practices" adlı doktora tezinde, spor endüstrisindeki sürdürülebilir tüketim uygulamalarını analiz etmek amacıyla literatür taraması ve spor endüstrisinde yer alan profesyoneller üzerinde yaptığı anket sonuçlarını kullanarak, geri dönüştürülebilir materyallerin kullanımı ile yeşil lojistik ve sürdürülebilir tedarik

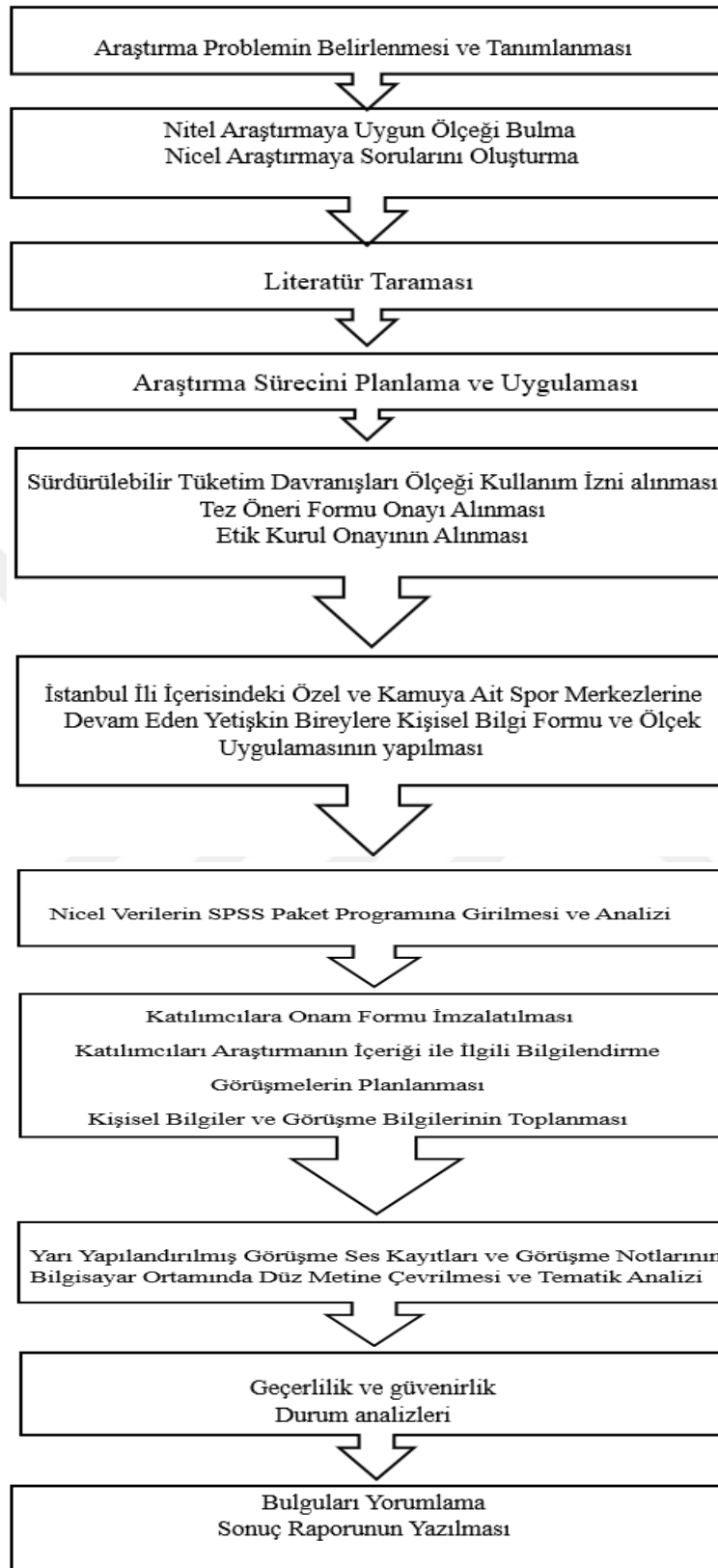
zinciri yönetiminin çevresel etkileri azaltmada etkin olduğunu belirtmiştir. Smith ve Green (2022) sporcuların beslenme alışkanlıklarının çevresel etkilerini ve performanslarını olumlu yönde etkileyip etkilemediğini belirlemek amacıyla bitkisel bazlı ve yerel gıdalarla beslenen sporcular üzerinde deneysel yöntemler kullanarak bitkisel bazlı ve yerel gıdalarla beslenme üzerine çalışmışlar ve sonuç olarak sporcuların enerji seviyelerinin ve genel sağlık durumlarının iyileştiğini belirtmişlerdir. Doe (2021) çeşitli üniversitelerdeki spor bilimleri öğrencileri ve farklı yaş gruplarından aktif spor yapan bireyler üzerinde anket ve görüşme yöntemleri kullanarak bilinçli tüketici davranışlarının yaygınlaştırılmasının önemini belirlemeye çalışmıştır. Kargbo ve Mondello (2020) spor tesislerinde sürdürülebilirlik projelerinin çevresel sürdürülebilirliğe katkılarını incelemek amacıyla çeşitli spor tesislerinde çalışan profesyoneller üzerinde anket ve vaka analizi yöntemlerini kullanarak enerji verimliliği, su tasarrufu ve atık yönetimi konularında çözümler sunmaya çalışmışlardır. Lohmann, Tittlbach ve Steinbauer (2024) spor ve fiziksel aktivitenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmadaki rolünü belirlemek amacıyla literatür taraması ve vaka incelemeleri yöntemlerini kullanarak elde ettikleri sonuçlara dayanarak sporun sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Meyer, Reguant-Closa ve Nemecek (2020) sporcular için sürdürülebilir beslenme stratejilerinin çevresel etkilerini azaltmadaki potansiyelini belirlemek amacıyla literatür taraması ve vaka analizleri yöntemlerini kullanarak bu stratejilerin çevresel etkileri azaltmada etkin olduğunu bulmuşlardır. Commonwealth (2023) sporun sürdürülebilir kalkınma hedeflerine olan katkılarını değerlendirmek ve bu konuda farkındalık yaratmak amacıyla çeşitli veri analizleri ve vaka incelemeleri yöntemlerini kullanarak raporlarını yayınlamış ve sporun küresel düzeyde sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Bu araştırmaların genel amacı, spor endüstrisinin çevresel etkilerini azaltmak, sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını yaygınlaştırmak ve bilinçli tüketici davranışlarını teşvik etmek olup, bulgular spor endüstrisinin çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarının hem çevresel etkileri azaltmada hem de sporcuların ve toplumun genel sağlık durumlarını iyileştirmede önemli rol oynadığını gözler önüne sermektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırmanın amacı, düzenli spor yapan yetişkin bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ne düzeyde olduğu, bazı sosyo-demografik parametrelere bağlı olarak nasıl etkilendiği, bireylerin tercih ettiği spor merkezine (kamu ve özel) göre farklılık gösterip göstermediğini karma araştırma deseni ile incelemektir. Araştırma yöneldiği amaç ve kapsam bakımından karma araştırma yöntemlerinden biri olan “açımlayıcı sıralı karma yöntem” ile yürütülmüştür. Bu yöntemde araştırmacı ilk olarak nicel araştırmayı yürütür elde ettiği sonuçları nitel araştırma ile desteklemek için tekrar yapılandırır. Araştırmanın başındaki nicel verilerden elde edilen sonuçları araştırmacı sonrasında nitel veriler ile açıklamayı hedeflediği için bu yöntem açımlayıcı olarak adlandırılır. Nicel araştırmayı nitel araştırma takip ettiği için sıralı olarak adlandırılır (Creswell, 201

Araştırma sürecinin akış şeması, aşağıda belirtilmektedir.

3.6. Araştırmanın Akış Şeması

3.2. Nicel Bölüm Hipotezleri

H0) Düzenli spor yapan yetişkin bireylerin devam ettikleri spor merkezine (kamu veya özel) göre sürdürülebilir tüketim davranışları arasında fark vardır.

H1-) Düzenli spor yapan yetişkin bireylerin eğitim düzeyi değişkeni açısından sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı bir fark vardır.

H2-) Düzenli spor yapan yetişkin bireylerin cinsiyet değişkeni açısından sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı bir fark vardır.

H3-) Düzenli spor yapan yetişkin bireylerin aylık gelir değişkeni açısından sürdürülebilir tüketim davranışları arasında bir fark yoktur.

H4-) Düzenli spor yapan yetişkin bireylerin geçmişte veya şu an da herhangi bir spor dalında lisansa sahip olup olmama değişkeni açısından sürdürülebilir tüketim davranışları arasında bir fark yoktur.

3.3. Nitel Bölüm Araştırma Soruları

1. Spor yaparken çevreye duyarlılığınızı artırmak için hangi adımları atıyorsunuz? Örneğin, spor ekipmanlarınızı ve spor yaparken/sonrasında kullandığınız ürünleri seçerken çevresel etkileri göz önünde bulunduruyor musunuz?

2. Spor yaparken ihtiyaç dışı satın alma alışkanlıklarınızı nasıl kontrol ediyorsunuz? Örneğin, spor kıyafetleri veya ekipmanları alırken gerçekten ihtiyaç duyup duymadığınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

3. Spor yapmanın tasarruf alışkanlıklarınıza olan etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Örneğin, spor salonu üyeliği yerine açık hava aktivitelerini tercih ederek tasarruf etmeyi düşündünüz mü? Spor yapmaya giderken toplu taşıma araçlarını kullanıyor musunuz?

4. Spor yaparken yeniden kullanılabilir ürünleri tercih etme konusunda hangi yollara başvuruyorsunuz? Örneğin, su şişesi, kağıt havlular veya spor kıyafetleri gibi ürünlerde yeniden kullanılabilir seçenekleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yukarıdaki sorulara ek olarak, görüşmenin ilerleme durumuna göre “bu konuyu açar mısınız ?”, tam olarak ne demek istediniz?” gibi araştırmayı derinleştirecek sorular sorulmuştur.

3.4. Katılımcılar

3.4.1 Nicel araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde düzenli olarak spor yapan yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise İstanbul ilinde kamuya ait (Belediye, Üniversite, Askeri tesisler vb.) spor merkezleri ile özel spor işletmelerine ait spor merkezlerine son 3 aydır devam eden ve haftada en az 2 gün spor merkezine giden ve yaşları 18-59 arasında değişen 164’ü kadın ve 163’ü erkek olmak üzere toplam 327 yetişkin birey katılmıştır.

Araştırmanın örnekleme olasılıksız örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında, bağımsız değişken sayısını dikkate alarak $N > 50 + 8m$ formülü kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2017). Bu formül, her bir bağımsız değişken için ilave 8 katılımcının gerekliliğini vurgulayarak yeterli bir örneklem büyüklüğüne ulaşmayı amaçlamaktadır. Araştırmaya 18 yaş üzeri, son 3 aydır ve haftada en az 2 gün spor merkezine devam eden, 165 kadın ve 165 erkek olmak üzere 330 (3 katılımcının verilerinde eksik ve hatalı bilgiler yer aldığından dolayı analize dahil edilmemiştir) yetişkin birey gönüllü olarak katılmıştır.

3.4.2 Nitel araştırmanın katılımcıları

Araştırmanın nitel bölümüne, nicel bölümüne katılan 327 yetişkin birey arasından gönüllü olarak yüz yüze görüşmeyi kabul eden; kamu spor merkezlerine devam eden 2 erkek, özel spor merkezlerine devam eden 2 erkek, kamu spor merkezlerine devam eden 2 kadın ve özel spor merkezlerine devam eden 2 kadın olmak üzere toplam 8 katılımcı iştirak etmiştir. Her katılımcıya kişisel verilerini korumak amacıyla kodlar verilmiştir. Özel spor salonları “Ö”, kamu spor salonları “K”, kadın katılımcılar “K” ve erkek katılımcılar “E” şeklinde kodlanmıştır. Buna göre

Kadın katılımcılar “ÖKK1”, “ÖKK2”, “KKK1” ve “KKK2”, erkek katılımcılara “EKK1”, “EKK2”, “EÖK1”, “EÖK2” şeklinde kod verilmiştir.

Dahil edilme kriterleri:

İstanbul ili sınırları içerisindeki herhangi bir kamu (Üniversite, belediye, spor il müdürlükleri, askeri tesisler vb.) veya özel spor merkezlerine son 3 aydır ve haftada en az 2 gün devam eden yetişkin (18 yaş üzerindeki) bireyler.

Dahil edilmeme kriterleri:

İstanbul ili dışında bir kamu (Üniversite, belediye, spor il müdürlükleri, askeri tesisler vb.) veya özel spor merkezine devam etmek veya herhangi bir spor merkezine gitmemek, 18 yaşından küçük olmak, son 3 aydan daha kısa bir süredir spor yapıyor olmak ve haftada 2 günden daha az spor merkezine gitmek.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verileri İstanbul ili sınırları içerisindeki kamu ve özel spor merkezlerine son 3 aydır ve haftada en az 2 gün devam eden 18 yaş üzerindeki bireyler ile sınırlandırılmıştır.

3.6. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının ve yapılan görüşmelerin araştırmanın amacına hizmet edeceği varsayılmıştır.

Araştırmada yapılan görüşmelere katılan katılımcıların, görüşme sırasında soruları gerçeklere uygun ve içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.

Araştırmada çalışma grubunu oluşturan katılımcıların ölçek formunu dürüst, dikkatli ve içtenlikle doldurdukları varsayılmıştır.

Araştırmanın belirli bir zaman diliminde yapılması, katılımcıların davranış ve algılarının mevsimsel veya dönemsel değişikliklere maruz kalmayacağı varsayılmıştır.

3.7. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma İstanbul ilinde hizmet veren, özel ve kamuya (Belediye, Üniversite, Askeri tesisler vb.) ait spor merkezlerinde düzenli spor yapan bireyler üzerinde yapılmıştır. Nicel veriler internet ortamında, Google Forms aracılığıyla toplanmış olup, Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği ve Kişisel Bilgi formu online uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel verileri ise katılımcıların müsait olduğu yer ve zaman diliminde, araştırmacının cep telefonundaki ses kayıt uygulaması kullanılarak, Aralık 2024- Ocak 2025 tarihleri arasında toplanmış olup, Tablo 1’de katılımcılar ile yapılan görüşmelere ait bilgiler yer almaktadır.

3.1 Görüşme Bilgileri Tablosu

Katılımcı	Görüşmenin Yapıldığı Yer	Görüşme Süresi
EKK1	Katılımcının Ofisi	4:41 dk.
EKK2	Katılımcının Ofisi	5:12 dk.
EKÖ1	Özel Spor Salonu	3:32 dk.
EKÖ2	Katılımcının Evi	3:29 dk.
KKK1	Kamu Spor salonu	4:33 dk.
KKK2	Kamu Spor salonu	4:25 dk.
KKÖ1	Katılımcının Ofisi	5:07 dk.
KKÖ2	Özel Spor Salonu	3:39 dk.

3.9. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma araştırma yöntemlerinden olan açılımlayıcı sıralı dönüşümsel desen kullanılarak toplanmıştır. Nicel verileri toplamak amacıyla katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ve sürdürülebilir tüketim davranışlarını belirlemek üzere Doğan, Bulut ve Çımrın (2015) tarafından geliştirilen Toplam 17 madde ve 4 alt boyuttan (Çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik) oluşan “Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği” kullanılmıştır.

Nitel veriler ise araştırmaya katılan katılımcılar arasından son 3 aydır spor merkezine devam eden ve haftada en az 2 kez bu spor merkezine giden katılımcılar arasından gönüllük esasına bağlı olarak belirlenmiş olup 8 (4 kadın- 4 erkek) katılımcı ile yüz yüze (bire bir) görüşerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından titizlikle hazırlanan sorular, alanında deneyimli üç uzman tarafından incelenmiş ve uygunlukları onaylanmıştır. Onay sürecinin ardından, katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde, verdikleri yanıtlar kendilerinin izni doğrultusunda ses kaydına alınarak veri toplama işlemi tamamlanmıştır. Bu süreç, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak amacıyla özenle yürütülmüştür.

3.9.1 Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği

Ölçek toplam 17 madde ve 4 alt boyuttan oluşmakta ve ölçekte olumsuz madde yer almamaktadır. Ölçeğin alt boyutları ise; “Çevre Duyarlılığı”, “İhtiyaç Dışı Satın Alma”, “Tasarruf” ve “Yeniden Kullanılabilirlik”.

Ölçekte bulunan “Çevre Duyarlılığı” alt boyutu 5 maddeden (1-2-3-4-5), “İhtiyaç Dışı Satın Alma”, alt boyutu 5 maddeden (6-7-8-9-10), “Tasarruf” alt boyutu 4 maddeden (11-12- 13-14), “Yeniden Kullanılabilirlik” alt boyutu ise 3 maddeden (15-16-17) oluşmaktadır. Ölçekte bulunan çevre duyarlılığı, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutlarına ait maddeler, kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2) ve kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde tanımlanmış olup parantez içindeki puanlara denk gelen beşli likert tipi ifadelerden oluşmaktadır. İhtiyaç dışı satın alma alt boyutu ise olumsuz yapıya sahip olduğundan

ötürü kesinlikle katılıyorum (1), katılıyorum (2), kararsızım (3), katılmıyorum (4) ve kesinlikle katılmıyorum (5) şeklinde ters olarak tanımlanmış ve yine parantez içi puanlara denk gelen beşli likert tipi ifadelerden oluşmaktadır.

3.10. Verilerin Analizi

3.10.1. Nicel veriler

İlk olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda yer alan demografik bilgileri içeren sorulara ait bulguları ortaya çıkarmak adına araştırmaya katılan düzenli spor yapan 327 yetişkin bireyin demografik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler, sayı ve yüzde değerleri kullanılarak gösterilmiştir. Sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından elde edilen puanlara karşılaştırma testleri uygulanmıştır. Hipotez testleri öncesinde, elde edilen puanların normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiş, ayrıca çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında bulunması normal dağılım varsayımını desteklemiştir. Hipotez testleri, ölçekten elde edilen puanların normal dağılıma uygun olması nedeniyle parametrik testler uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Grup büyüklüğü iki olduğunda bağımsız iki örnek t-testi uygulanmıştır. İkiden çok grubun ortalama karşılaştırması için tek yönlü varyans analizi (one way ANOVA) testi kullanılmıştır. ANOVA testi anlamlı bulunduğunda, grupların ikili karşılaştırmaları amacıyla uygulanan çoklu karşılaştırma Post-Hoc testlerinden Bonferroni testi tercih edilmiştir. Yapılan analizler IBM SPSS Statistics 25.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

3.10.2. Nitel Veriler

Araştırmada gerçekleştirilen görüşmeler, sessiz bir ortamda ve katılımcıların izni alınarak, onam formu imzalatıldıktan sonra araştırmacının telefonunda bulunan ses kayıt özelliği ile kaydedilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların doğal ortamlarında, yani günlük yaşamlarında veya araştırma alanlarında, araştırmacının olayları ve davranışları kontrol ve manipüle etmeden ses kaydına alınarak gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerin ardından elde edilen ses kayıtları, verilerin analiz edilebilmesi amacıyla bilgisayar ortamında yazılı metne dönüştürülmüştür. Dönüştürülen bu metinler tekrar

tekrar okunmuş, elde edilen veriler araştırmacı tarafından dikkatlice incelenmiş ve önemli noktalar belirlenerek açık kodlama yöntemi ile ana tema ve alt temalar oluşturulmuş ve alanında deneyimli üç uzman tarafından incelenip uygunlukları onaylanmıştır. Kodlama süreci, elde edilen verileri bölümlere ayırmayı, incelemeyi, karşılaştırmayı ve ilişkilendirmeyi içermektedir. Kodlar, ortak özelliklerine göre gruplandırılarak temalara ulaşılmıştır. Düzenli spor yapan yetişkin bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının incelendiği bu araştırmada, 4 ana tema ve 10 farklı alt tema oluşturulmuştur. Kodların tekrarlanma sıklığı frekans değerlerini göstermektedir. Verilerin kod ve frekanslarının yanı sıra, ilgili kategorileri temsil eden tema ve alt temalar birbirleriyle ilişkili olarak tablo haline getirilmiş ve tematik analiz haritası oluşturulmuştur. Oluşturulan tematik analiz haritası açıklanmış, yorumlanmış ve katılımcıların ilgili tema ve alt temalara verdikleri yanıtlar değerlendirilerek sonuçlara ulaşılmıştır.

3.11.Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği

Bu araştırmanın geçerlik süreci aşağıda belirtilen şekilde uygulanmıştır.

- Araştırma süresince elde edilmiş olan bulgular, verilerin elde ediliş koşulları göz önüne alınarak sunulmuştur.
- Araştırmada elde edilmiş olan veriler akış şemasına uygun olarak ilerlemiştir.
- Akış şeması, veri toplama süresi boyunca yol gösterici rolündedir.
- Bulguların elde edilmesi süresince, kullanılan ölçek, kişisel bilgi formu ve toplanan ses kayıtlarının yanında ek olarak araştırmacının görüşme esnasında tuttuğu notlardan da araştırmaya fayda sağlanmıştır.

Araştırmanın güvenirlik süreci aşağıda belirtilen şekilde uygulanmıştır.

- Bu araştırmanın güvenirliğinin sağlanabilmesi adına araştırmanın yöntemi ve araştırmanın aşamaları detaylı ve net bir şekilde ifade edilmiştir.
- Araştırmada kullanılan nicel veriler, internet ortamında, Google Forms aracılığıyla toplanmış olup, Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçeği ve Kişisel Bilgi formu online uygulanmıştır. Nitel veriler ise yüze görüşerek toplanmıştır. Elde edilen veriler, analiz edilebilmesi için katılımcılara ve

araştırmacıya ait ses kayıtlarının Office programları yardımıyla düz yazıya geçirilip, kategori ve kodların oluşturulması ve sonrasında yorumlayabilme ve sonuçlara ulaşabilme aşamaları detaylı ve net bir şekilde ifade edilmiştir.

- Araştırmada, ilgili katılımcı grubuna erişimi kolaylaştırmak ve daha geniş bir örneklem oluşturmak amacıyla **kar topu** örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Başlangıçta, araştırma konusu ile doğrudan ilişkili olan birkaç katılımcı belirlenmiş ve bu katılımcılar aracılığıyla yeni bireylere ulaşılmıştır. Süreç boyunca, her katılımcının önerdiği kişiler değerlendirilerek araştırmaya uygunlukları göz önünde bulundurulmuş ve örneklem genişletilmiştir. Kar topu yöntemi, özellikle belirli kriterlere sahip bireylere ulaşmanın zor olduğu araştırmalarda etkin bir teknik olarak kabul edilmektedir (QuestionPro, n.d.; Yağar ve Dökme, 2018). Bu yöntem sayesinde, ilgili topluluk içinde yer alan bireylerin birbirleriyle bağlantıları kullanılarak doğal bir seçim süreci sağlanmıştır. Böylece, hedeflenen araştırma grubunun özelliklerini taşıyan katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanabilmesi için **eleştirel arkadaş** yönteminden de faydalanılmıştır, araştırma sürecinin farklı aşamalarında, alanında deneyimli ve uzman üç araştırmacıdan geri bildirim alınmış ve elde edilen bulguların kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmıştır. Eleştirel arkadaşlar, araştırmanın metodolojisini, veri analiz süreçlerini ve yorumlamaları dikkatle inceleyerek, eksiklikleri ve geliştirilmesi gereken noktaları belirlemeye yardımcı olmuşlardır. Eleştirel arkadaştan gelebilecek her türlü yorum aslında araştırmacının gelişimine ve dönüşümüne katkı sağlayıcı niteliktedir. Buradan hareketle, eleştirel arkadaşlığın doğasının farkında olmak, araştırmacıya ve eleştirel arkadaşına birbirlerine karşı açık fikirli olma, cesur ve dürüst yorumlarda bulunma imkânı verir, bu da araştırmanın ana amacı olan değişim ve dönüşümü kolaylaştırır (Alan, Sarıyev ve Odabaşı, 2021). Bu süreç, araştırmanın bilimsel niteliğini güçlendirmekle kalmayıp, farklı perspektiflerin dahil edilmesiyle daha objektif bir sonuç elde edilmesini sağlamıştır.
- Araştırma boyunca kullanılan bütün formlar, ses kayıtları, metinler, elde edilen notlar, faydalanılan kaynaklar yapılan görüşmelerin mekân ve tarih bilgileri daha sonrasında incelenebilecek şekilde korunmaktadır.

4. BULGULAR

Bu bölümde tez kapsamında düzenli spor yapan yetişkin bireylere ait nicel ve nitel bulgular yer almaktadır. Bu bağlamda nicel veriler için araştırmaya katılan toplam 327 katılımcıya “Sürdürülebilir Tüketim Davranışları” ölçeği ve kişisel bilgi formu uygulanmış ve toplanan veriler cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, aylık gelir durumu, herhangi bir spor dalında lisans sahibi olmak, bu spor merkezine ne kadar süredir devam ettiği ve devam edilen spor merkezi değişkenine göre analiz edilip bu değişkenler özelinde farklılaşma olup olmadığına dair bulgular ayrı ayrı aşağıdaki bölümlerde sunulmuştur.

4.1 Nicel Bulgular

Bu bölümde araştırmanın nicel verilerine ait bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.2 Demografik Özelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	164	50,2
	Erkek	163	49,8
Yaş	18-25	94	28,7
	26-35	115	35,2
	36-44	63	19,3
	45 ve üzeri	55	16,8
Medeni Durum	Evli	151	46,2
	Bekar	176	53,8
Eğitim Durumu	Ortaöğretim-lise	78	23,9
	Ön lisans	76	23,2
	Lisans	122	37,3

	Lisansüstü	51	15,6
Aylık Gelir	17000 ve altı	72	22
	17001-30000	76	23,2
	30001-60000	111	33,9
	60001 ve üzeri	68	20,8
Devam Edilen Spor Merkezi	Kamu	141	43,1
	Özel	186	56,9
Herhangi Bir Spor Dalında Lisansa Olup olmama durumu	Evet	173	52,9
	Hayır	154	47,1
Spor Merkezine Devam Etme Süresi	3 ay	61	18,7
	4-6 ay	55	16,8
	7-12 ay arası	72	22
	1 yıl ve üzeri	139	42,5

Tablo 2’de katılımcılara ilişkin demografik özelliklerin tanımlayıcı istatistikleri gösterilmiştir. Araştırmada 164’ü kadın ve 163’ü erkek olmak üzere toplamda 327 katılımcı yer almıştır. Katılımcıların %28,7’si 18-25 yaş, %35,2’si 26-35 yaş, %19,3’ü 36-44 yaş, %16,8’i 45 yaş ve üzerinde olduğu, %46,2’si evli, %53,8’inin ise bekar olduğu, %23,9’u Ortaöğretim-lise, %23,2’si Önlisans, %37’3’ü Lisans, %15,6’sının ise lisansüstü mezuniyet derecesine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların %22’si 17.000 ₺ ve altı, %23,2’si 17.000-30.000 ₺ arası, %33,9’u 30.000-60.000 ₺ arası, %20,8’inin ise 60.000 ₺ ve üzeri gelir düzeyine sahip olduğu, %43,1’inin özel spor merkezine, %52’9’unun ise kamuya ait spor merkezlerine devam ettiği görülmektedir. Katılımcıların %52,9’unun geçmişte veya şu an da herhangi bir spor dalında lisans sahibi olduğu, %47,1’inin ise herhangi bir lisansa sahip olmadığı görülmektedir. Katılımcıların %18,7’si 3 ay, %16,8’i 4-6 ay, %22’si 7-12 ay arası, %42,5’inin ise 1 yıldan uzun süredir belirttikleri spor merkezine devam ettikleri görülmektedir.

4.3 Cinsiyet Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Alt Boyut	Cinsiyetiniz?	n	Ort	Ss	t	p
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Kadın	164	3,9	0,7	2,378	0,018*
	Erkek	163	3,8	0,7		
Çevre Duyarlılığı	Kadın	164	4,2	0,8	4,286	0,000*

	Erkek	163	3,7	1,0		
İhtiyaç Dışı Satın Alma	Kadın	164	3,3	1,1	-0,554	0,580
	Erkek	163	3,4	1,2		
Tasarruf	Kadın	164	4,4	0,7	2,033	0,043*
	Erkek	163	4,2	0,9		
Yeniden Kullanılabilirlik	Kadın	164	4,1	0,9	1,654	0,099
	Erkek	163	3,9	0,9		

*Bağımsız İki Örnek T Testi

Tablo 3’te cinsiyete göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Sonuçlar incelendiğinde “sürdürülebilir tüketim davranışı”, “çevre duyarlılığı” alt boyutu ve “tasarruf alt boyutundan elde edilen puanların cinsiyete ilişkin istatistiksel olarak kadınların lehine anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür ($p \leq 0,05$). “İhtiyaç dışı satın alma ve “yeniden kullanılabilirlik” alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı test edilmiştir.

4.4 Yaşa Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Alt Boyut	Yaşınız?	n	Ort	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	18-25 ^a	94	3,6	0,6	16,031	0,000*	a<c,a<d
	26-35 ^b	115	3,8	0,6			b<c,b<d
	36-44 ^c	63	4,1	0,7			
	45 ve üzeri ^d	55	4,2	0,6			
Çevre Duyarlılığı	18-25 ^a	94	3,9	0,9	5,027	0,002*	b<c
	26-35 ^b	115	3,7	0,9			b<d
	36-44 ^c	63	4,1	1,0			
	45 ve üzeri ^d	55	4,2	0,8			
İhtiyaç Dışı Satın Alma	18-25 ^a	94	2,8	1,1	12,994	0,000*	a<b,a<c,a<d
	26-35 ^b	115	3,3	1,2			b<c,b<d
	36-44 ^c	63	3,8	1,1			
	45 ve üzeri ^d	55	3,8	1,0			

Tasarruf	18-25 ^a	94	3,9	0,8	11,685	0,000*	a<b,a<c,a<d
	26-35 ^b	115	4,3	0,9			b<d
	36-44 ^c	63	4,5	0,7			
	45 ve üzeri ^d	55	4,6	0,6			
Yeniden Kullanılabilirlik	18-25 ^a	94	3,9	0,9	3,160	0,051	-
	26-35 ^b	115	3,9	0,8			
	36-44 ^c	63	4,2	0,9			
	45 ve üzeri ^d	55	4,2	0,8			

*Tek Yönlü ANOVA Testi

Tablo 4'te yaşa göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde “sürdürülebilir tüketim davranışı”, “çevre duyarlılığı” alt boyutu, “ihtiyaç dışı satın alma” ve “tasarruf” alt boyutlarından elde edilen puanların katılımcıların ait olduğu yaş grubuna ilişkin istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür ($p \leq 0,05$). 36-44 yaş aralığı ile 45 yaş ve üzerinde olan bireylerin, 18-25 yaş ile 26-35 yaş grubunda olan bireylere göre “sürdürülebilir tüketim davranışı” puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. 36-44 yaş aralığı ile 45 yaş ve üzerinde olan bireylerin, 26-35 yaş grubunda olan bireylere göre “Çevre duyarlılığı” alt boyutundan aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. 26-35 yaş aralığında olan bireylerin 18-25 yaş aralığında olan bireylere göre, 36-44 yaş aralığı ile 45 yaş ve üzerinde olan bireylerin ise 26-35 yaş grubunda olan bireylere göre “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutundan aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. 26-35, 36-44 yaş aralığı ile 45 yaş ve üzerinde olan bireylerin 18-25 yaş grubundan, 45 yaş ve üzerinde olan bireylerin 26-35 yaş grubunda olan düzenli spor yapan yetişkin bireylere göre “tasarruf” alt boyutundan aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. “Yeniden kullanılabilirlik” alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

4.5 Medeni Durum Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Alt Boyut	Medeni durumunuz nedir?	n	Ort	Ss	t	p
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Evli	151	4,1	0,7	5,789	0,000*
	Bekar	176	3,7	0,6		
Çevre Duyarlılığı	Evli	151	4,1	0,9	3,406	0,001*
	Bekar	176	3,8	0,9		
İhtiyaç Dışı Satın Alma	Evli	151	3,6	1,1	4,894	0,000*
	Bekar	176	3,0	1,2		
Tasarruf	Evli	151	4,5	0,7	4,627	0,000*
	Bekar	176	4,1	0,9		
Yeniden Kullanılabilirlik	Evli	151	4,1	0,8	2,066	0,040*
	Bekar	176	3,9	0,9		

*Bağımsız İki Örnek T Testi

Tablo 5'te Medeni durum değişkenine göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutlarından elde edilen puanların istatistiksel olarak medeni hali evli olan bireylerin lehine anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür ($p \leq 0,05$).

4.6 Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Ölçek	Eğitim durumunuz nedir?	n	Ort	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Ortaöğretim-lise ^a	78	3,8	0,6	4,843	0,003*	a<b
	Ön lisans ^b	76	4,1	0,8			c<b
	Lisans ^c	122	3,7	0,7			
	Lisansüstü ^d	51	3,8	0,5			
Çevre Duyarlılığı	Ortaöğretim-lise ^a	78	4,0	0,8	3,825	0,010*	c<b
	Ön lisans ^b	76	4,2	0,9			

	Lisans ^c	122	3,8	1,0			
	Lisansüstü ^d	51	3,8	0,9			
İhtiyaç Dışı Satın Alma	Ortaöğretim-lise ^a	78	3,0	1,2	4,452	0,004*	a<b
	Ön lisans ^b	76	3,7	1,1			
	Lisans ^c	122	3,3	1,1			
	Lisansüstü ^d	51	3,3	1,2			
Tasarruf	Ortaöğretim-lise ^a	78	4,3	0,8	2,129	0,096	-
	Ön lisans ^b	76	4,4	0,8			
	Lisans ^c	122	4,2	0,9			
	Lisansüstü ^d	51	4,4	0,6			
Yeniden Kullanılabilirlik	Ortaöğretim-lise ^a	78	4,0	0,8	1,273	0,284	-
	Ön lisans ^b	76	4,1	0,8			
	Lisans ^c	122	3,9	0,9			
	Lisansüstü ^d	51	4,0	0,8			

*Tek Yönlü ANOVA Testi

Tablo 6’da yaşa göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde “sürdürülebilir tüketim davranışı”, “çevre duyarlılığı” alt boyutu, “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutu ve “tasarruf” alt boyutundan elde edilen puanların bireylerin sahip olduğu mezuniyet derecesine göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p \leq 0,05$). Ön lisans mezuniyet derecesine sahip bireylerin İlköğretim-lise ve lisans düzeyinde mezuniyet derecesine sahip olan bireylere göre sürdürülebilir tüketim davranışıyla ilgili ölçek toplam puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ön lisans mezuniyet derecesine sahip bireylerin, lisans düzeyinde mezuniyet derecesine sahip olan bireylere, göre “çevre duyarlılığı” alt boyutundan aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ön lisans mezuniyet derecesine sahip bireylerin İlköğretim-lise düzeyinde mezuniyet derecesine sahip olan bireylere, göre “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutundan aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. “Tasarruf” ve “yeniden kullanılabilirlik” alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

4.7 Gelir Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Ölçek	Aylık geliriniz nedir?	n	Ort	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	17000 ve altı ^a	72	3,8	0,6	0,464	0,707	-
	17001-30000 ^b	76	3,9	0,7			
	30001-60000 ^c	111	3,9	0,7			
	60001 ve üzeri ^d	68	3,8	0,7			
Çevre Duyarlılığı	17000 ve altı ^a	72	4,0	0,8	0,593	0,620	-
	17001-30000 ^b	76	4,0	0,9			
	30001-60000 ^c	111	3,9	0,9			
	60001 ve üzeri ^d	68	3,8	1,0			
İhtiyaç Dışı Satın Alma	17000 ve altı ^a	72	3,2	1,2	0,489	0,690	-
	17001-30000 ^b	76	3,4	1,2			
	30001-60000 ^c	111	3,3	1,2			
	60001 ve üzeri ^d	68	3,4	1,1			
Tasarruf	17000 ve altı ^a	72	4,2	0,8	0,552	0,647	-
	17001-30000 ^b	76	4,3	0,8			
	30001-60000 ^c	111	4,3	0,9			
	60001 ve üzeri ^d	68	4,3	0,8			

4.7. Gelir Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması (devam)

	17000 ve altı ^a	72	3,9	0,9	0,236	0,871	-
Yeniden Kullanılabilirlik	17001-30000 ^b	76	4,0	0,8			
	30001-60000 ^c	111	4,0	0,9			
	60001 ve üzeri ^d	68	4,0	0,9			

*Tek Yönlü ANOVA Testi

Tablo 7’de Aylık gelir durumuna göre Sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde, ölçeğin tüm alt boyutlarından elde edilen puanların katılımcıların aylık gelir durumuna ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

4.8 Devam Edilen Spor Merkezi Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Ölçek	Devam ettiğiniz spor merkezi?	n	Ort	Ss	t	p
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Kamu	141	4,0	0,7	3,297	0,001*
	Özel	186	3,7	0,6		
Çevre Duyarlılığı	Kamu	141	4,0	0,9	1,190	0,235
	Özel	186	3,9	0,9		
İhtiyaç Dışı Satın Alma	Kamu	141	3,6	1,2	3,460	0,001*
	Özel	186	3,1	1,1		
Tasarruf	Kamu	141	4,4	0,8	1,411	0,159
	Özel	186	4,2	0,8		
Yeniden Kullanılabilirlik	Kamu	141	4,1	0,8	2,721	0,007*
	Özel	186	3,9	0,9		

*Bağımsız İki Örnek T Testi

Tablo 8’de Devam edilen spor merkezi değişkenine göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde “sürdürülebilir tüketim davranışı”, “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutu, “tasarruf” ve “yeniden kullanılabilirlik” alt boyutlarından elde edilen puanların kamu spor salonunu tercih eden bireylerin lehine istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p \leq 0,05$). “Çevre duyarlılığı” alt boyutunda ise bireylerin devam ettikleri spor merkezi değişkenine ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Spor Dalında Lisans Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

4.9 Spor Dalında Lisans Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Ölçek	Herhangi bir spor dalında lisansınız var mı? (Geçmişte veya şimdi)	n	Ort	Ss	t	p
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	Evet	173	3,9	0,7	1,871	0,062
	Hayır	154	3,8	0,7		
Çevre Duyarlılığı	Evet	173	4,0	1,0	1,407	0,161
	Hayır	154	3,9	0,9		
İhtiyaç Dışı Satın Alma	Evet	173	3,4	1,2	0,841	0,401
	Hayır	154	3,3	1,2		
Tasarruf	Evet	173	4,3	0,8	0,595	0,552
	Hayır	154	4,3	0,9		
Yeniden Kullanılabilirlik	Evet	173	4,1	0,8	3,085	0,002*
	Hayır	154	3,8	0,9		

*Bağımsız İki Örnek T Testi

Tablo 9’da Herhangi bir spor dalında lisansa sahip olma (geçmişte veya şimdi) değişkenine göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde “yeniden

kullanılabilirlik” alt boyutundan elde edilen puanların bireylerin herhangi bir spor dalında lisansa sahip olma (geçmişte veya şimdi) durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p \leq 0,05$). “Yeniden kullanılabilirlik alt” boyutunda herhangi bir spor dalında lisansa sahip olan (geçmişte veya şimdi) bireylerin puanlarının herhangi bir spor dalında lisansa sahip olmayan (geçmişte veya şimdi) bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. “Sürdürülebilir tüketim davranışı”, “çevre duyarlılığı” alt boyutu, “ihtiyaç dışı satın alma” alt boyutu ve “tasarruf” alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Spor Merkezine Devam Etme Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

4.10 Spor Merkezine Devam Etme Durumu Değişkenine Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Karşılaştırması

Ölçek	Bu spor merkezine ne zamandır devam ediyorsunuz?	n	Ort	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı	3 ay ^a	61	3,6	0,7	6,228	0,000*	a<c
	4-6 ay arası ^b	55	3,8	0,7			
	7-12 ay arası ^c	72	4,1	0,6			
	1 yıl ve üzeri ^d	139	3,9	0,6			
Çevre Duyarlılığı	3 ay ^a	61	3,9	1,0	0,545	0,652	-
	4-6 ay ^b	55	4,0	0,8			
	7-12 ay arası ^c	72	4,0	0,9			
	1 yıl ve üzeri ^d	139	3,9	1,0			
İhtiyaç Dışı Satın Alma	3 ay ^a	61	2,8	1,2	6,611	0,000*	a<c
	4-6 ay arası ^b	55	3,3	1,1			a<d
	7-12 ay arası ^c	72	3,7	1,0			
	1 yıl ve üzeri ^d	139	3,3	1,2			
Tasarruf	3 ay ^a	61	4,1	0,9	4,966	0,002*	a<b
	4-6 ay arası ^b	55	4,1	1,0			b<c
	7-12 ay arası ^c	72	4,5	0,7			
	1 yıl ve üzeri ^d	139	4,3	0,7			
Yeniden Kullanılabilirlik	3 ay ^a	61	3,8	0,9	3,920	0,009*	a<c
	4-6 ay arası ^b	55	3,8	1,0			
	7-12 ay arası ^c	72	4,2	0,7			
	1 yıl ve üzeri ^d	139	4,0	0,8			

*Tek Yönlü ANOVA Testi

Tablo 10’da Spor Merkezine Devam Etme Durumu değişkenine göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tablo incelendiğinde, “sürdürülebilir tüketim davranışı” toplam ölçek puanlarının spor merkezine devam etme durumu değişkenine göre karşılaştırılmasında, 3 aydır spor merkezine devam eden katılımcılar ile 7-12 ay süreyle devam eden katılımcılar arasındaki farkın daha uzun süre spor merkezine devam edenler lehine anlamlı biçimde yüksek olduğu, ($p \leq 0,05$) "ihtiyaç dışı satın alma" alt boyutunun spor merkezine devam etme durumu değişkenine göre karşılaştırılmasında da 3 aydır spor merkezine devam eden katılımcılar ile 7-12 ay ve 1 yıl ve üzeri süreyle devam eden katılımcılar arasındaki farkın daha uzun süre devam edenler lehine anlamlı biçimde yüksek olduğu ($p \leq 0,05$), "tasarruf" alt boyutunun spor merkezine devam etme durumu değişkenine göre karşılaştırılmasında ise 3 aydır devam eden katılımcılar ile 4-6 ay devam eden katılımcılar arasındaki farkın daha uzun süre devam edenler lehine anlamlı biçimde yüksek olduğu ($p \leq 0,05$), "yeniden kullanılabilirlik" alt boyutunun spor merkezine devam etme durumu değişkenine göre karşılaştırılmasında da 3 aydır devam eden katılımcılar ile 7-12 ay süreyle devam eden katılımcılar arasındaki farkın daha uzun süre devam edenler lehine anlamlı biçimde yüksek olduğu görülmüştür ($p \leq 0,05$). "evre duyarlılığı" alt boyutunda ise spor merkezine devam etme süresine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. ($p > 0,05$).

4.2 Nitel Bulgular

Araştırmaya katılan 327 birey arasından yüz yüze görüşmeyi kabul eden 4 erkek ve 4 kadın olmak üzere 8 düzenli spor yapan bireye, kişisel verilerini korumak amacıyla, “EKK1”, “EKK2”, “EKÖ1”, “EKÖ2”, “KKK1”, “KKK2”, “KKÖ1” “KKÖ2” şeklinde kod verilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin analizi Tablo

4.11 Yüz Yüze Görüşmeye Katılan Katılımcı Bilgileri.

11’de gösterildiği gibidir.

Katılımcı Kodu	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Spor Merkezine Devamsüresi	Medeni Durum	Aylık Gelir	Devam Ettiği Spor Merkezi	Lisansa Sahip Olup Olmama
EKK1	25	Erkek	Ön lisans	6 Ay	Bekar	50000 ₺	Kamu	Değil
EKK2	28	Erkek	Ön lisans	1 Yıl	Bekar	53000 ₺	Kamu	Sahip
EKÖ1	31	Erkek	Lisans	1.5 Yıl	Evli	60000 ₺	Özel	Sahip
EKÖ2	38	Erkek	Yüksek Lisans	2 Yıl	Evli	71000 ₺	Özel	Değil
KKK1	56	Kadın	Lisans	6 Ay	Evli	46000 ₺	Kamu	Değil
KKK2	22	Kadın	Ön lisans	1 Yıl	Bekar	25000 ₺	Kamu	Sahip
KKÖ1	27	Kadın	Lisans	6 Ay	Evli	40000 ₺	Özel	Değil
KKÖ2	27	Kadın	Lisans	1.5 Yıl	Bekar	65000 ₺	Özel	Değil

Yukarıda gösterilen Tabloya göre araştırmanın bu kısmına 4 Erkek ve 4 Kadın olmak üzere 8 düzenli spor yapan yetişkin birey katılmıştır. Katılımcıların yaşları sırası ile 25, 28, 31, 38, 56, 22, 27, 27 şeklinde olup 3 tanesi ön lisans, 4 tanesi lisans ve 1 tanesi ise yüksek lisans seviyesinde mezuniyet derecesine sahiptir. Katılımcıların aylık gelirleri sırasıyla 50.000 ₺, 53.000 ₺, 60.000 ₺, 71.000 ₺, 46.000 ₺, 25.000 ₺, 40.000 ₺, 65.000 ₺ olup 4 tanesi kamu diğer 4 tanesi ise özel bir spor merkezine devam etmektedir.

Katılımcıların 4 tanesi evli diğer 4 tanesi ise bekar. Spor salonuna devam etme süreleri sırası ile 6 ay, 1 yıl, 1,5 yıl, 2 yıl, 6 ay, 1 yıl, 6 ay ve 1,5 yıl olmakla beraber 3 tanesi herhangi bir spor dalında lisansa sahip iken 5 tanesi herhangi bir spor lisansına sahip değildir.

Görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analiziyle ulaşılan ana temalar, alt temalar ve alt temaların tekrarlanma sıklığını ifade eden frekans değerleri ise Tablo12’de sunulmuştur.

4.12 Tematik Analiz Haritası

ANA TEMALAR	ALT TEMALAR	EKK1	EKK2	EKÖ1	EKÖ2	KKÖ1	KKÖ2	KKK1	KKK2	FREKANS
Çevreye Duyarlılık ve Spor f(16)	Kendi su şişesi ve havlu kullanımı	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	f(8)
	Su tasarrufu ve geri dönüşüm				✓		✓	✓	✓	f(4)
	Çevre dostu ve doğada çözünebilen ürünler			✓	✓		✓	✓		f(4)
Tüketim Alışkanlıkları f(11)	İhtiyaç odaklı alışveriş	✓		✓	✓		✓	✓	✓	f(6)
	Motivasyon kaynaklı alışveriş		✓			✓	✓			f(3)
	Tasarruf bilinci			✓	✓					f(2)
Ulaşım Tercihleri ve Spor f(11)	Ekonomik ve çevre dostu ulaşım	✓	✓	✓	✓	✓		✓		f(6)
	Açık hava ve spor salonu dengesi	✓		✓	✓			✓	✓	f(5)
Genel Çevresel Farkındalık f(9)	Çevresel duyarlılık	✓			✓			✓	✓	f(4)
	Geri dönüşüm firmaları		✓	✓	✓		✓		✓	f(5)

Tematik analiz haritasından belirlenen temalar sırasıyla, “Çevreye Duyarlılık ve Spor”, “Tüketim Alışkanlıkları”, “Ulaşım Tercihleri ve Spor”, “Genel Çevresel Farkındalık” olarak 4’e ayrılmıştır. Ana temalardan belirlenen 10 alt tema oluşturulmuştur. “Çevreye Duyarlılık ve Spor” temasından; “Kendi su şişesi ve havlu kullanımı”, “Su tasarrufu ve geri dönüşüm”, “Çevre dostu ve doğada çözünebilen ürünler”, alt temaları. “Tüketim Alışkanlıkları” temasından; “İhtiyaç odaklı alışveriş”, “Motivasyon kaynaklı alışveriş”, “Tasarruf bilinci” alt temaları. Ulaşım Tercihleri ve Spor temasından; “Ekonomik ve çevre dostu ulaşım”, “Açık hava ve spor salonu

dengesi”, alt temaları. “Genel Çevresel Farkındalık” temasından; “Çevresel duyarlılık”, “Geri dönüşüm firmaları” alt temaları elde edilmiştir.

Tablo 11’ de yer alan frekans değerleri incelendiğinde, katılımcıların en fazla görüş bildirdikleri temanın “Çevreye Duyarlılık ve Spor” (f16) olduğu, “Ulaşım Tercihleri ve Spor teması” ile “Tüketim Alışkanlıkları” teması aynı sayıda görüş olarak (f11) ikinci sırada yer almaktadır. Bununla beraber en az en görüş bildirdikleri tema ise “Genel Çevresel Farkındalık” (f9) olduğu görülmektedir.

Düzenli olarak spor yapan yetişkin bireylerin, odak sorulardan alınan cevaplardan içerik analiziyle elde edilen temalar ayrı ayrı incelenmiş ve alt temalara ilişkin katılımcı görüşlerine ait doğrudan alıntılar aşağıda sunulmuştur;

“Çevresel Duyarlılık ve Spor” teması, “Kendi Su Şişesi ve Havlu Kullanımı” alt temasında görüş bildiren katılımcıların f (8) 4’ü erkek (EKK1, EKK2, EKÖ1, EKÖ2) 4’ü kadın (KKÖ1, KKÖ2, KKK1, KKK2), “Su Tasarrufu ve Geri Dönüşüm” alt temasındaki görüşlerin f (4) 3 tanesi kadın (KKÖ2, KKK1, KKK2) 1 tanesi erkek (EKÖ2), “Çevre Dostu ve Doğada Çözünebilen Ürünler” alt temasından elde edilen görüşler f (4), 2 erkek (EKÖ1, EKÖ2), 2 kadın (KKÖ2, KKK1) katılımcıdan oluşmaktadır.

“Kendi Su Şişesi ve Havlu Kullanımı” alt temasında yer alan 4 kadın 4 erkek katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir:

KKÖ1: “Kendi su şişemi ve havlumu kullanıyorum. Tek kullanımlık ürünleri tercih etmiyorum. Bu sayede atık miktarını azaltıyorum ve çevreye daha az zarar veriyorum.”

EKÖ1: “Burada şöyle düşünüyorum kendi kullandığım su mataram var onun cam olmasına özellikle dikkat ediyorum. Sürekli bunu kullanıyorum. Spora giderken kâğıt havlu almak yerine yine kendi havlunun var bunları temizliğine dikkat ederek sürekli yıkayarak aynı şekilde kullanıyorum. “

EKK1: “Gittiğim spor salonunda plastik şişe kullanmıyorum kendime ait sürekli kullandığım mataram var onu götürüp getiriyorum, sürekli kendim doldurarak. Kıyafetleri de sürekli kendim yıkadığım için havluda aynı şekilde öyle, kâğıt havlu falan kullanmıyorum kendi havlumu yıkayıp düzenli olarak kullanıyorum”.

KKK1: “Su şişesi olarak plastik yerine cam su şişesini kullanmayı tercih ediyorum. Kâğıt havlu yerine normal kendi havlumu kullanmayı tercih ediyorum. Spor kıyafetlerinde de yeniden kullanılabilceğim kıyafetleri tercih ediyorum.”

KKK2: “Mesela kendi su şişemi ve kendi havlumu kullanmaya özen gösteriyorum. Mesela su şişesini kendim götürüyorum. Pet şişe kullanmıyorum”

EKK2: “Spor yaparken spor ekipmanlarından su şişemi devamlı kullanabilir su şişesi olarak alıyorum. Cam veya plastik alıyorum. Sürekli dışarıdan tek kullanımlık almıyorum”.

KKÖ2: “Genelde tek kullanımlık havlu ve su şişesi yerine kendi havlumu ve şişemi kullanıyorum bu da birden fazla ürün heba etmeyi önüyor açıkçası.”

EKÖ2: “Kendi su şişemi ve havlumu kullanıyorum. Tek kullanımlık plastik ürünlerden kaçınarak çevreye duyarlılık gösteriyorum.”

“**Su Tasarrufu ve Geri Dönüşüm**” alt temasında yer alan 3 kadın ve 1 erkek katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir:

KKK1: “Duş alırken suyu kapatıyorum ve yalnızca gerekli miktarda su kullanıyorum. Geri dönüşüm kutularına atıklarımı düzenli olarak ayrıştırarak atıyorum. Kullandığım şampuan ve duş jelinin doğada çözülebilenlerden olmasına dikkat ediyorum.”

KKK2: “Duş alırken, vücudumu sabunlarken suyu kapatıyorum az kullanmaya özen gösteriyorum. Çöpüm varsa geri dönüşüm kutusuna atıyorum. Giymediğim kıyafetleri dışarıdaki kıyafet kumbaraları var ona atıyorum topluca poşete koyup.”

KKÖ2: “Spor esnasında çok fazla su tüketmemeye gayret ediyorum içmek anlamında değil de el yıkama vesaire anlamında, genelde spordan sonra, hani ara vererek değil, en son elimi yıkamayı tercih ediyorum.”

EKÖ2: “Duş alırken suyu gereksiz yere akıtmamaya dikkat ediyorum ve geri dönüşüme uygun atıkları ayrıştırarak geri dönüşüm kutularına atıyorum”

“**Çevre Dostu ve Doğada Çözünebilen Ürünler**” alt temasında yer alan 2 kadın 2 erkek katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

KKK1: “Doğada çözünebilen şampuan ve duş jeli kullanıyorum. Çevre dostu ürünler kullanarak çevresel etkiyi azaltmaya çalışıyorum.”

EKÖ1: “Çevre dostu ve çevresel olayları destekleyen markalardan alışveriş yapmaya özen gösteriyorum. Spor yaparken doğada çözünebilen ürünler kullanarak çevreye olan etkimini azaltıyorum.”

KKÖ2: “Çevre dostu ve doğada çözünebilen ürünleri kullanarak çevreyi bir nebze olsun korumaya çalışıyorum. Bu ürünler, spor yaparken çevreye verdiğimiz zararı azaltmama yardımcı oluyor.”

EKÖ2: “Çevre dostu ve doğada çözünebilen ürünler kullanmaya, o ürünleri satın almaya çalışıyorum. Böylelikle, spor yaparken çevreye verilen zararı minimize ettiğimi düşünüyorum”.

“Tüketim Alışkanlıkları” teması, “İhtiyaç Odaklı Alışveriş” alt temasında görüş bildiren katılımcıların f (6) olup 3’ü erkek, (EKK1, EKÖ1, EKÖ2) 3’ü kadın (KKK1, KKK2, KKÖ2), “Tasarruf Bilinci” alt temasından elde edilen görüşlerin f (2) 2’si de erkek (EKÖ1, EKÖ2) katılımcılardan oluşmaktadır.

“İhtiyaç Odaklı Alışveriş” alt temasında yer alan 3 kadın ve 3 erkek katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

KKK1: “Sadece gerçekten ihtiyaç duyduğum spor kıyafetlerini ve malzemelerini almaya çalışıyorum. Örneğin ayakkabıya ihtiyacım varsa ayakkabımı alıyorum. İşte tayta ihtiyacım varsa taytımı alıyorum. Spor üst tişörtüne ihtiyacım varsa onu alıyorum. Gereksiz harcama yapmamaya çalışıyorum elimden geldiğince.”

EKÖ1: “Buna şöyle cevap vereyim ihtiyacım olmadığına karar veriyorum bir şekilde eğer muadili ya da benzeri elimde var ise yani o an ki ihtiyacımı karşılayacak bir ürün zaten elimde var ise ikincisini almıyorum. Eğer ihtiyacım varsa alıyorum dediğim gibi çok lüks ya da böyle fazla aşırıya kaçmadan ihtiyacım varsa o an o şartlarda o şekilde kullanıyorum alıyorum.”

EKK1: “Mevcut ekipmanlarımı ve kıyafetlerimi mümkün olduğunca uzun süre kullanmaya çalışıyorum. Gerçekten ihtiyaç duyduğum bir spor ekipmanı yok, zaten sürekli aynı kıyafetleri aynı ekipmanları kullandığım için ihtiyaç duymuyorum.”

KKK2: “Spora başlamadan önce hiçbir şey almıyorum spor yaptıkça, ihtiyaç duydukça almaya çalışıyorum. Kıyafet olarak, belki onlarda alternatif kıyafetlerim var mesela

ayakkabıda, taytta ve tişörtte çünkü terliyorsun ve onu değiştirmek zorunda kalıyorsun. Onun dışında ihtiyaç duydukça almaya çalışıyorum. Aletleri de falan.”

KKÖ2: “Ekipman tarafında ihtiyaç duyduğum ekipmanları alıyorum, ihtiyaç dışı almıyorum ama kıyafet konusunda çok kontrol edemiyorum açıkçası”

EKÖ2: “İhtiyaç duyduğumda yeni ürünler alıyorum. Mevcut ekipmanlarımı ve kıyafetlerimi mümkün olduğunca uzun süre kullanmaya çalışıyorum.”

“Motivasyon Kaynaklı Alışveriş” alt temasında yer alan 2 kadın ve 1 erkek katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

KKÖ1: “Spor yaparken bir tık daha beni böyle spora gitmek için heyecanlandıran, spora gitmeye teşvik edecek, bir şey yapacak, nasıl derler yani spora gitmemi böyle heveslendirecek spor yapma isteği uyandıracak şeyler almayı severim.”

EKK2: “Aslında spor yaparken ihtiyaç dışı satın almayı kontrol edemiyorum. Çünkü şöyle gördüğümü alıyorum. Yani spor konusunda faydalı mı faydasız mı pek şey yapmıyorum. Çevrenin etkisine daha çok şey yapıyorum. Gidiyorum yani çevredekiler ne önerirse onu da alıyorum kendimi pek dizginleyip öyle araştırıp şey yapmıyorum. Üstünde çok durmuyorum.”

KKÖ2: “Motivasyonumu artırmak için yeni spor kıyafetleri almayı seviyorum. Bu beni daha motive ediyor ve spor yapma isteğimi artırıyor.”

“Tasarruf Bilinci” alt temasında yer alan 2 erkek katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

EKÖ1: “Gereksiz harcamalardan kaçınarak tasarruf etmeye çalışıyorum. İhtiyacım olmayan ürünleri almıyorum ve bütçemi dikkatli kullanıyorum.”

EKÖ2: “Tasarruf bilinciyle hareket ediyorum. Gereksiz harcamalardan kaçınarak bütçemi daha verimli kullanmaya özen gösteriyorum.”

“Ulaşım Tercihleri ve Spor” teması, **“Ekonomik ve Çevre Dostu”** ulaşım alt temasında görüş bildiren katılımcıların f (6) 4 tanesi erkek (EKK1, EKK2, EKÖ1, EKKÖ2), 2 tanesi kadın (KKÖ1, KKK1), **“Açık Hava ve Spor Salonu Dengesi”** alt temasındaki görüşlerin f (5) 2 tanesi kadın (KKK1, KKK2), 3 tanesi erkek (EKK1, EKÖ1, EKÖ2) katılımcılardan oluşmaktadır.

“Ekonomik ve Çevre Dostu Ulaşım” alt temasında yer alan 4 erkek ve 2 kadın katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

KKÖ1: *"Spor salonuna toplu taşıma ile gidiyorum. Bu sayede ulaşım maliyetlerini düşünüyorum ve çevreye daha az zarar veriyorum."*

EKÖ1: *"Toplu taşıma kullanmayı da şöyle, toplu taşımayı, eğer evim yakın olmasaydı tercih ederdim diye düşünüyorum."*

EKK1: *"Toplu taşıma araçlarını kullanırdım. Özel aracım ile gitmezdim. Büyük oranda tasarruf için yapıyorum ama bunları yaparken aynı zamanda çevreyi ve doğayı koruduğumu, onu kirletmediğimi de biliyorum. İki sebep için de aslında hem tasarruf hem çevre koruma diyebilirim."*

KKK1: *"Özel aracım var ama ben yine de spor salonuna kendi aracım ile gitmiyorum, toplu taşımayla gidiyorum. Çünkü daha kolay oluyor. İstanbul trafiğinde daha çabuk gidiyorum."*

EKK2: *"Spor yapmaya giderken toplu taşıma araçlarını kullanıyorum veya başta söylediğim gibi bisiklet ile gidip geliyorum".*

EKÖ2: *"Spor salonuna toplu taşıma ile gidiyorum. Bu hem ekonomik hem de çevre dostu bir tercih."*

“Açık Hava ve Spor Salonu Dengesi” alt temasında yer alan 3 erkek ve 2 kadın katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

KKK1: *"Açık hava aktiviteleri yaparak tasarruf etmeyi düşünüyorum ama aynı zamanda spor salonuna da gidiyorum. Bu sayede hem doğada spor yapmanın keyfini çıkarıyor, hem de spor salonunun sunduğu imkanlardan faydalaniyorum."*

EKÖ1: *"Şöyle söyleyeyim açık havada spor yapmayı daha çok seviyorum ama bazen açık havada yaptığımda spor ekipmanları ve şartlar uygun olmuyor yani ihtiyacımı tam olarak karşılamıyor açık alanlar, bu karşılamadığı durumlarda da zaten gittiğim spor salonunda devam ediyorum."*

EKK1: *"Açık hava aktiviteleri yapmayı seviyorum ve bu sayede spor salonu üyeliğini daha verimli kullanıyorum. Hem ekonomik hem de sağlıklı bir tercih."*

KKK2: “Spor salonuna gidiyorum ayrıca dışarıda da yürüyüş yapıyorum. Haftada bir kere koşu yapıyorum. Genelde her gün yürüyüş yapıyorum.”

EKÖ2: “Açık hava aktiviteleri yaparak spor salonu üyeliğimi destekliyorum. Bu denge hem ekonomik hem de sağlıklı bir spor alışkanlığı sağlıyor.”

“Genel Çevresel Farkındalık” teması “Çevresel Duyarlılık” alt temasında görüş bildiren katılımcıların f (4) 2 tanesi erkek (EKK1, EKÖ2), 2 tanesi kadın (KKK1, KKK2), “Geri dönüşüm firmaları” alt temasındaki görüşlerin f (5) 2 tanesi kadın (KKÖ2, KKK2), 3 tanesi erkek (EKK2, EKÖ1, EKÖ2) katılımcılardan oluşmaktadır.

“Çevresel Duyarlılık” alt temasında yer alan 2 erkek ve 2 kadın katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

KKK1: “Yere çöp atmıyorum ve çöplerimi geri dönüşüm kutularına atıyorum. Çevreye olan etkiyi azaltmak için geri dönüşüme dikkat ediyorum”.

EKK1: “Elime geçen hemen hemen her çöpi geri dönüşüm kutularına atmaya çalışarak çevreyi koruduğumu ve daha az zarar verdiğimi düşünüyorum. Ayrıca çevre temizliğine dikkat ediyorum.”

KKK2: “Çöpüm varsa geri dönüşüm kutusuna atıyorum. Giymediğim kıyafetleri dışarıdaki kıyafet kumbaraları var ona atıyorum topluca poşete koyup.”

EKÖ2: “Çevresel duyarlılık göstererek çöplerimi geri dönüşüm kutularına atıyorum ve çevre temizliğine dikkat ediyorum.”

“Geri Dönüşüm Firmaları” alt temasında yer alan 3 erkek 2 kadın katılımcıya ait görüşler aşağıda belirtilmiştir.

EKÖ1: “Spor ekipmanlarımı seçerken ve spor esnasında ya da spordan sonrasında tükettiğim ya da kullandığım ürünlerin de daha çok geri dönüştürülmüş malzeme olmasına ekstra dikkat ediyorum. En azından çevreye daha duyarlı ve çevre için çabalayan bir şeyler yapan, üreten veya destekleyen firmalardan alışveriş yapmaya özen gösteriyorum diyebilirim.”

KKK2: “Fakat bu kıyafetler de her zaman denk gelmiyor ama elimden geldiğince ileri ve geri dönüşüm yapan firmalardan almaya özen gösteriyorum.”

EKK2: “Çevre dostu ve geri dönüşüm yapan firmalardan ürün satın alıyorum. Bu şekilde çevreye duyarlılık gösteriyorum.”

KKÖ2: “Satın alma yaparken doğa dostu markaları her zaman öncelikli olarak değerlendiriyor ve geri dönüştürülebilir ürünler sunan markaları tercih ediyorum.”

EKÖ2: “Geri dönüşüm firmalarını tercih ediyorum. Bu alışkanlık, sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarımı destekliyor.”

5. TARTIŞMA

Son yıllarda, sürdürülebilir kalkınma ve tüketim kavramları, modern yaşamın temel unsurları haline gelmiştir. Tek bir alan ile kısıtlı kalmayarak hemen hemen her alanda, her sektörde sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir tüketimden bir parça veya kampanya görmek günümüzde mümkündür. Spordan tekstile, gıda firmalarından ilaç firmalarına hemen her alanda sürdürülebilirliği ve sürdürülebilir tüketimi destekleyici faaliyetler ve kampanyalar görmek mümkündür. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler ile ekonomik büyüme, bilinçli tüketici davranışlarının gelişmesini teşvik etmektedir. Sürdürülebilir tüketim, tüketim miktarını azaltmak ile sınırlı kalmayıp, geri dönüşümü artırma ve eko-ürünlerin kullanımını yaygınlaştırarak çevreye duyarlı yaşam tarzını desteklemekte ve değişen dünya koşullarında kaynakların etkin kullanımı giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu kapsamda Düzenli spor yapan yetişkin bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının incelenmesi, bu alandaki farkındalığı artırarak ve sürdürülebilir tüketim konusunda yeni perspektifler sunarak literatüre önemli katkılar sağlamayı hedeflemektedir.

Düzenli olarak spor yapan yetişkin bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının karma yöntemle incelendiği bu çalışmada, düzenli spor yapan 327 yetişkin bireyin, sürdürülebilir tüketim ölçeği ve kişisel bilgi formu aracılığıyla alınan verileriyle, Ekim 2024 tarihinde yapılmaya başlanmış ve Aralık 2024 tarihinde ölçek ve kişisel bilgi formuna katılım tamamlanmıştır. Aralık 2024 ve Ocak 2025 tarihlerinde 327 katılımcı arasından yüz yüze görüşmeyi kabul eden 8 kişi ile yüz yüze görüşmeler yapılarak araştırmanın nitel veriler toplanmıştır. Verilerin toplandığı dönem 2024 ve 2025 yılının ilk ayı olması sebebiyle, söylenen ve işaretlenen aylık gelir durumu ve eğitim seviyeleri dönemine göre değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı alt boyutu ve tasarruf alt boyutundan elde edilen puanların cinsiyete ilişkin istatistiksel

olarak anlamlı biçimde farklılaştığı ve düzenli olarak spor yapan yetişkin kadınların lehine anlamlılık gösterdiği görülmüştür. Bu anlamlılık literatürdeki diğer araştırmalar ile paralellik göstermektedir. İhtiyaç dışı satın alma ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Luchs ve Mooradian'ın (2012) 9.092 kişi üzerinde gerçekleştirdiği bir araştırmada, cinsiyetin sürdürülebilir tüketici davranışlarını etkilediği ortaya konulmuştur. Bu araştırmaya göre, kadınların tüketimlerinin sonuçları konusunda erkeklere oranla daha fazla endişe duydukları ve bu endişeler doğrultusunda hareket etme olasılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Dursun'un (1993) çalışmasında, kızların ebeveynleriyle, erkeklere nazaran daha fazla alışveriş yaptıkları için tüketim konusunda daha olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Özkaya (2013) yaptığı çalışmasında, kız öğrencilerin, tüketim bilinci konusunda erkek öğrencilere göre daha bilinçli ve duyarlı olduklarını ortaya koymuştur. Karalar ve Kiracı'nın (2010) yaptığı araştırmada da benzer sonuçlara elde edilmiş olup kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha fazla sürdürülebilir tüketim davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ateş (2018) çalışmasında, kadınların erkeklere kıyasla sürdürülebilir tüketim davranışları açısından daha çevreci davranışlar sergilediklerini ve sürdürülebilir tüketim konusunda daha bilgili oldukları ortaya koymuştur. Soylu (2019) ise yaptığı bir çalışmada, bu araştırmanın aksine katılımcıların cinsiyetlerinin çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı tüketim, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik boyutlarına herhangi bir etkisi olmadığını ve her iki cinsiyetin de benzer hassasiyet gösterdiğini ortaya koymuştur. Yine bu çalışmanın sonuçları aksine Gökşan (2023) yaptığı çalışmasında, kadın tıp öğrencilerinin sürdürülebilir tüketim davranışları sergileme konusunda erkeklere göre belirgin bir üstünlükleri olmadığı ortaya koymuştur.

Sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma ve tasarruf alt boyutlarından elde edilen puanların katılımcıların ait olduğu yaş grubuna ilişkin istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. 36-44 yaş aralığı ile 45 yaş ve üzerinde olan bireylerin, 18-25 yaş ile 26-35 yaş grubunda olan bireylere göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve çevre duyarlılığı alt boyutundan aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. Yeniden kullanılabilirlik alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bireylerin yaşı arttıkça

çevreye olan duyarlılıkları ve sürdürülebilir tüketim davranışlarının da aynı oranda arttığı sonucuna ulaşılmış ve ulaşılan bu sonuç ilgili literatür ile paralellik göstermiştir. Yaşça daha büyük bireyler, çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularında daha tecrübeli ve bilgi sahibi olabilirler, bu da davranışlarına yansır. Ancak, ihtiyaç dışı satın alma ve yeniden kullanılabilirlik gibi boyutlarda yaşın etkisi daha az belirgin olduğu görülmektedir. Polat vd., (2019) yaptıkları çalışmada, bu araştırmanın sonuçlarına benzer olarak bireylerin, yaş ve doğanın korunmasına karşı duyarlılıkları arttıkça çevre duyarlılığı, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik davranışlarında artışlar görülürken, ihtiyaç dışı satın alma davranışlarında ise azalma görülmekte olduğunu ve bu sonuçların yaş arttıkça bireyin çevresel hassasiyete daha fazla önem verdiğini ve daha güçlü bir çevresel bilinç geliştirdiğini düşündürdüğünü dile getirmişlerdir. Sayım (2024) yaptığı çalışmasında, daha ileri yaş gruplarının sürdürülebilirlik konularında daha bilinçli ve sorumlu davrandığı tespit etmiştir. Okşar ve Koç (2020), katılımcıları jenerasyon gruplarına ayırarak yaptıkları çalışmada, bu araştırmanın bulgularına paralel şekilde Baby, Boomer ve X kuşaklarının diğer jenerasyonlara kıyasla sürdürülebilir tüketim davranışlarına daha eğilimli olduğunu ortaya koymuşlardır. Soylu (2019) ise yaptığı çalışmasında, katılımcıların yaşlarına göre çevre duyarlılığı boyutunun etkili olduğunu ortaya koymuştur. 35 yaşın üzerindeki katılımcıların çevre duyarlılığı düzeylerinin, kendilerinden yaşça küçük bireylere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Ayrıca, 35 yaşın üzerindeki katılımcıların tasarruf boyutu düzeyinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Fakat çalışmamızın sonuçlarından farklı olarak, 34 yaş ve altındaki katılımcıların ihtiyaç dışı tüketim düzeylerinin kendilerinden yaşça büyük bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Medeni durum değişkenine göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve tüm alt boyut puanlarının medeni hali evli olan bireylerin lehine olduğu görülmüş olup, evli olan bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının bekarlara oranla daha iyi seviyede olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar evli bireylerin aile sorumlulukları ve uzun vadeli düşünme eğilimleri nedeniyle daha sürdürülebilir davranışlar sergilemelerine bağlanabilir. Soylu (2019) yaptığı çalışmada, evli bireylerin çevre duyarlılığı düzeylerinin yüksek olduğunu ve medeni durumlarının tasarruf boyutunda

farkındalık yarattığını belirlemiştir. Evli bireylerin tasarruf düzeylerinin bekar bireylere göre daha yüksek çıktığını tespit ederken, ihtiyaç dışı tüketim düzeylerinin benzer olduğunu da eklemiştir. Ancak bu araştırmanın sonuçlarından farklı olarak, çalışmaya katılan bireylerin medeni durumlarının ihtiyaç dışı tüketim boyutu üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Eğitim seviyesine göre sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutlarından alınan puanların karşılaştırmasına ilişkin bulgular incelendiğinde sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı alt boyutu, ihtiyaç dışı satın alma ve tasarruf alt boyutlarından elde edilen puanların bireylerin sahip olduğu mezuniyet derecesine göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Ön lisans mezuniyet derecesine sahip bireylerin İlköğretim-lise ve lisans düzeyinde mezuniyet derecesine sahip olan bireylere göre sürdürülebilir tüketim davranışı boyutundan alınan puanların yüksek olduğu görülmüştür. Tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ön lisans mezuniyet derecesine sahip bireylerin daha sürdürülebilir tüketim davranışları sergiledikleri göze çarpmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına paralel olarak, Okşar ve Koç (2020) çalışmalarında eğitim seviyelerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarında yarattığı farkı incelediklerinde, mezuniyet derecesi daha düşük olan bireylerin, daha fazla tasarruf yapmaya ve gereksiz tüketimden kaçınmaya çalıştıkları, ancak çevresel duyarlılık düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Diktaş (2019) tarafından yapılan çalışmada, eğitim düzeyinin artmasıyla farkındalık düzeyinin tersine azaldığı tespit edilmiştir. Ev hanımlarının çevreyle daha ilgili olması beklense de bu sonuca ulaşılmamıştır. Ancak, ekolojik kimlik ile ırk, etnik köken gibi değişkenler arasında bir ilişki olabileceği sonucuna varılmıştır. Özgül (2008) ise yaptığı çalışmada sürdürülebilir tüketim davranışının eğitim faktörüne göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Soylu (2019) yaptığı çalışmada, katılımcıların eğitim düzeylerinin çevre duyarlılığı üzerinde etkili olmadığını ve ilköğretimden lisansüstü eğitime kadar tüm bireylerin çevre duyarlılığı konusunda benzer görüşlere sahip olduklarını tespit etmiştir.

İlgili literatürden farklı olarak, aylık gelirin sürdürülebilir tüketim ve alt boyutlarında herhangi anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Finlandiyalı yüksek gelirli genç tüketiciler arasında yapılan bir araştırmada, sürdürülebilir tüketim davranışlarının farkında olmalarına rağmen, günlük yaşamlarında kontrolsüz tüketim davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir (Gilg vd., 2005). Araştırmamızın sonuçlarından farklı olarak, Okşar ve Koç (2020) yaptıkları çalışmada, gelir düzeyi yükseldikçe bireylerin çevresel duyarlılığının arttığını, daha az gelire sahip bireylere kıyasla çevresel sorunlara karşı daha duyarlı olduklarını ortaya koymuşlardır. Yine araştırmamızın sonuçlarından farklı olarak, Polat vd., (2019) yaptıkları çalışmada, aylık geliri yüksek bireylerin çevresel değerlere yönelik sürdürülebilir tüketim davranışlarının daha olumlu olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durum daha yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin, çevre dostu ürünleri satın alma ve sürdürülebilir alışkanlıkları benimseme konusunda daha fazla olanağa sahip olmaları ile açıklanabileceği gibi düşük gelir seviyesine sahip bireylerin de tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik gibi davranışlarda daha yüksek puanlar alabileceği düşünülmektedir.

Kamu spor merkezlerini tercih eden bireylerin Sürdürülebilir tüketim davranışı, ihtiyaç dışı satın alma alt boyutu, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutlarından aldıkları puanlarının özel spor merkezlerine devam eden bireylere göre daha yüksek olduğu ve kamu spor salonunu tercih eden bireylerin daha sürdürülebilir davranışlar sergilediği görülmüştür. Kamu spor merkezlerine giden bireylerin daha sürdürülebilir tüketim davranış sergilemelerinin ardında birkaç temel faktör yer alabilir. İlk olarak, kamu spor merkezleri düşük maliyetli hizmetler sunarak, kullanıcıların tasarruf etmelerine ve daha bilinçli tüketim alışkanlıkları geliştirmelerine olanak tanır. Ayrıca, devlet destekli sürdürülebilirlik eğitim programları, kamu spor merkezlerine giden bireylerin çevre dostu alışkanlıklar kazanmalarını teşvik edebilir. Kaynak kullanımının optimizasyonu, kamu spor merkezlerinin maliyetleri düşük tutma ve kaynakları verimli kullanma çabalarını artırabilir, bu da kullanıcıların sürdürülebilir davranışlarını benimsemelerine yol açabilir. Son olarak, kamu spor merkezlerinde spor yapan bireyler, sosyal etkileşimler aracılığıyla bu tür davranışları benimseyebilir ve yayabilir.

Bu etmenler, kamu spor merkezlerine giden bireylerin sürdürülebilir tüketim davranış puanlarının yüksek çıkmasına katkıda bulunabilir.

Bireylerin herhangi bir spor dalında lisansa (geçmişte veya şimdi) sahip olup olmalarına göre sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı alt boyutu, ihtiyaç dışı satın alma ve tasarruf alt boyutlarından elde edilen puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sadece yeniden kullanılabilirlik alt boyutunda lisansa sahip bireylerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Polat vd., (2019) yapmış oldukları çalışmada lisanslı sporcuların sürdürülebilir tüketim davranışlarının, ölçek alt boyutlarında sedanterlere göre daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Okşar ve Koç (2020), çalışmalarında sürdürülebilir tüketim davranışları ölçeğinin çevre duyarlılığı ve ihtiyaç dışı satın alma alt boyutunda lisanslı sporcular lehine anlamlı farklılıkların olduğunu tespit etmişlerdir. İlgili literatürdeki çalışmalar, lisanslı sporcuların, lisanssız sporculara göre daha sürdürülebilir tüketim davranış sergilediğini göstermektedir. Bu durum lisanslı sporcuların, spor faaliyetlerinde daha profesyonel bir yaklaşım sergiledikleri için spor ekipmanları, beslenme ve diğer tüketim alışkanlıklarında daha bilinçli davranmaları, çevre dostu ürünleri ve sürdürülebilir uygulamaları tercih etmeleri ile açıklanabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, Düzenli olarak spor yapan yetişkin bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının karma yöntemle incelendiği bu araştırmaya ait nicel veri sonuçlarında anlamlı farklar bulunmuştur. Nitel veri analizlerinden elde edilen sonuçlar, elde edilen nicel verilerin karşılaştırılmasına, yorumlanmasına ve derinlemesine incelenmesine büyük katkıda bulunmuş, ilgili literatür ile büyük oranda örtüşmüş ve hipotezlerimizin büyük bir bölümü doğrulanmıştır. Araştırmada, nitel ve nicel veri analizlerinin birlikte kullanılması büyük önem taşımaktadır. Nicel verilerde elde edilen anlamlılık, nitel verilerin katkısıyla daha derinlemesine analiz edilip yorumlanabilmiştir. Ayrıca, nitel ve nicel analizlerin birlikte kullanılması, verilerin daha kapsamlı ve derinlemesine değerlendirilmesine olanak tanımış, bu da araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmıştır.

Araştırmanın sonuçları, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ile doğrudan ilişkilidir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, sağlıklı bireyler (SKA-3) hedefi kapsamında, düzenli spor yapan bireylerin sürdürülebilir tüketim hakkında bilinçli oldukları bu kapsamda sağlıklı yaşam pratikleri ile çevresel duyarlılık arasında doğrudan bir bağlantı olduğu görülmektedir. Kadınların sürdürülebilir tüketim konusunda daha duyarlı olmaları, toplumsal cinsiyet eşitliği (SKA-5) açısından değerli bir gösterge olarak öne çıkmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmının ihtiyaç odaklı alışveriş yapma eğiliminde oldukları ve gereksiz tüketimden kaçındıkları görülmektedir. Bu durum, sorumlu tüketim ve üretim (SKA-12) hedefiyle doğrudan örtüşmektedir. Düzenli spor yapan bireylerin bilinçli tüketim alışkanlıkları geliştirmeleri, uzun ömürlü ve geri dönüştürülebilir ürünleri tercih etmeleri sürdürülebilir tüketimi destekleyen önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Temiz su ve sanitasyon (SKA-6) açısından değerlendirildiğinde, bireylerin birçoğunun spor salonlarında plastik şişe kullanımını azaltma eğiliminde oldukları, duş alırken su tasarrufu sağlamaya yönelik bilinçli tercihlerde bulundukları görülmektedir.

Bu davranışlar, su kaynaklarının korunması ve daha verimli kullanılması açısından önemli bir farkındalık yaratmaktadır. Bunun yanı sıra, iklim eylemi **(SKA-13)** ve erişilebilir ve temiz enerji **(SKA-7)** hedefleri doğrultusunda bireylerin geri dönüşüm alışkanlıkları geliştirdiği ve çevre dostu ürünler tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar **(SKA-11)** kapsamında bireylerin açık alanlarda spor yapmayı tercih etmeleri ekolojik dengeyi koruma açısından önemli olduğu ve şehirlerde daha sürdürülebilir yaşam biçimlerini teşvik edebileceği ayrıca bireylerin doğayla daha fazla etkileşime girmeleri karbon ayak izinin azaltılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Karasal yaşam **(SKA-15)** ile bağlantılı olarak, doğada çözünebilir tüketim ürünlerinin tercih edilmesi ve doğal ekosistemlerin korunmasına yönelik bireysel farkındalığın artması, sürdürülebilir çevresel pratiklerin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Yoksulluğa son **(SKA-1)** ve eşitsizliklerin azaltılması **(SKA-10)** hedefleri doğrultusunda, kamu spor merkezlerinin sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını teşvik etmesi ve ekonomik olarak erişilebilir seçenekler sunması, düşük gelirli bireylerin de sağlıklı yaşam sürdürmesine yardımcı olabileceği düşünülmekte ve sürdürülebilir tüketimin bireylerin ekonomik refahıyla doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme **(SKA-8)** ve sanayi, yenilikçilik ve altyapı **(SKA-9)** hedefleriyle bağlantılı olarak, spor ekipmanlarında geri dönüştürülebilir ve sürdürülebilir malzemelerin tercih edilmesi, sürdürülebilir üretim süreçlerine olan talebi arttıracak ve yeşil ekonominin gelişimine destek sağlayacak ayrıca spor tesislerinde çevre dostu altyapıların teşvik edilmesi ve sürdürülebilir spor ekipmanlarının üretimi, ekonomik büyümeye katkıda bulunabilecek yenilikçi çözümler sunacağı düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen sonuçlar sonrasında araştırmacı, sonraki araştırmalara ve bu konu ile ilgi yapılacak diğer çalışmalara temel hazırlaması amacıyla aşağıdaki önerileri sunmaktadır.

- Toplum geneline, çevre duyarlılığı ve tasarruf bilincini artırmayı hedefleyen eğitim programları ve kampanyalar düzenlenmesi,
- Spor lisans programlarının sürdürülebilir tüketim davranışlarını teşvik edecek şekilde yapılandırılması,

- Genç yaş gruplarına yönelik bilinçlendirme faaliyetleri ve eğitim programlarının hayata geçirilerek sürdürülebilirlik odaklı politikalar ve eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik daha etkili stratejiler oluşturulması,
- Araştırmanın, benzer örneklem gruplarıyla farklı bağlamlarda genişletilerek derinleştirilmesi, farklı sosyo-demografik gruplar ve spor dalları üzerinden yapılacak yeni araştırmalarla bu bulguların genişletilerek daha sağlam bir temele oturtulması ve,
- Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir tüketim konuları hakkında insanların düşünmesini ve bilinçlenmesi sağlamak adına, farklı meslek grupları, farklı bölge ve şehirlerde derinlemesine araştırmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, L. (2023). Sürdürülebilir tüketim: Kavramsal bir çalışma. *Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 43-53.
- Aksu, C.K., Gelibolu, L. (2015). Üniversite çalışanlarının sürdürülebilir tüketim açısından tutumlarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(9), 235-248.
- Alan, B., Sarıyev, H., & Odabaşı, H. F. (2021). Bireysel araştırmada eleştirel arkadaşlık. *Journal of Qualitative Research in Education*, 25, 325-343. <https://doi.org/10.14689/enad.25.14>
- Ali, A. E., Millington, R., Darnell, S., & Smith, T. (2024). Policy vs. practice in sport and climate change: The perspectives of key actors in global sport and international development. *Frontiers in Sports and Active Living*, 6, 1297739.
- Arif, Y. Ü. C. E., & Katırcı, H. (2020). Sürdürülebilir spor tüketicisi davranışı. *Akademisyen Kitabevi*.
- Ateş, H. (2018). Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının ve Bilgi Düzeylerinin Araştırılması. *Journal of Uludag University Faculty of Education*, 31(2), 507-531.
- Atkinson, G., Dietz, S., Neumayer, E., & Agarwala, M. (Eds.). (2024). Handbook of Sustainable Development (2nd ed.). *Edward Elgar Publishing*
- Ayar, İ. (2019). Tüketicilerin sürdürülebilir tüketim niyetinin planlı davranış teorisi kapsamında belirlenmesi (Doktora Tezi). *Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Karabük*.
- Aykut, A. K. S. U. (2022). Bireysel yenilikçiliğin X, Y, Z kuşağı spor tüketicilerinin ekolojik ayak izi farkındalıkları ve yeşil satın alma davranışları üzerine etkisi. *Efe Akademi Yayınları*

- Babiak, K., & Trendafilova, S. (2011). Corporate social responsibility and environmental sustainability in sports organizations. *Journal of Sport Management*, 25(1), 30-47.
- Balcı, V., & Koçak, F. (2014). Spor ve Rekreasyon Alanlarının Tasarımında Ve Kullanımında Çevresel Sürdürülebilirlik. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 46-58.
- Balcı, V., Gök, Y., & Akoğlu, H. E. (2018). Türkiye'nin ulusal gençlik ve spor politikalarının, sürdürülebilirliğin sosyal boyutuyla incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 9-22.
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği (UNFCCC). (2020) Küresel iklim eylemi. <https://unfccc.int/climate-action#Empowerment> (Erişim Tarihi: 08 Eylül 2024)
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (2023). Dünya Nüfusunun Durumu Raporu 2023. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2024. <https://turkiye.unfpa.org/tr/publications/d%C3%BCnya-n%C3%BCfusunun-durumu-raporu-2023>
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (2024). Dünya Nüfusunun Durumu Raporu 2024. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2024. <https://turkiye.unfpa.org/tr/publications/d%C3%BCnya-n%C3%BCfusunun-durumu-raporu-2024>
- Britannica. (2024). Brundtland Report. Encyclopaedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Brundtland-Report> (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2024).
- Brown, L. R. (2001). Eco-Economy: Building an Economy for the Earth. W.W. Norton & Company.
- Carson, R. (1962). Silent Spring. Houghton Mifflin Harcourt. (sy. 246)
- Commonwealth. (2023). The global sport and sustainable development goals impact report. Commonwealth Secretariat. Erişim adresi: <https://thecommonwealth.org/global-sport-sdg-impact-report>

- Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Creswell, J. W. (2017). Karma yöntem araştırmalarına giriş (M. Sözbilir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W., Shope, R., Plano Clark, V. L., & Green, D. O. (2006). How interpretive qualitative research extends mixed methods research. *Research in the Schools*, 13(1), 1-11.
- Demir, B. (2014). Türkiye’deki spor tesislerinin sürdürülebilirlik uygulamaları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 46-58.
- Demir, G. (1994). Sustainable Consumption. Ankara: Sustainable Consumption Symposium.
- Devecioğlu, S. (2012). Sporun evrenselliği. *Işık Binyılı İnternet Dergisi*, (23).
- Diksaç, R. (2019). Çevre Bilinci ve yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisi ve bir araştırma. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dixon, W., (2010). The Impacts of Construction and the Built Environment, Briefing Notes, Willmott-dixon Group.
- Doe, J. (2019). Sustainable consumption in the sports industry: An analysis of environmental practices. (Yayınlanmamış doktora tezi). *University of California*.
- Doe, J. (2021). Spor bilimleri öğrencileri ve diğer bireylerde bilinçli tüketici davranışlar. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 89-105.
- Doğan, O., Bulut, Z. A., & Çımrın, F. K. (2015). Bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ölçölmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 29(4).
- Dursun, İ. (2016). Türkiye’de sorumlu tüketim davranışı üzerine yapılan araştırmalar: Ulusal makaleler ve lisansüstü tezler üzerine bir derleme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1365-1391.

- Dursun, Y. (1993). Gençlerin tüketicilik rolünü kazanmaları. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Eddy, T., & Slack, T. (2015). Greening the gridiron: Environmental sustainability in American football. *Sport in Society*, 18(4), 450-467. Erişim adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17430437.2014.997486>
- Edwards, A. (2015). Social capital and sport participation: Understanding the relationship. *Journal of Sport & Social Issues*, 39(1), 3-24.
- Ekenci, G., & İmamoğlu, A. F. (2002). Spor işletmeciliği. *Ankara: Nobel Yayın Dağıtım*.
- Ekici, A. (2013). Türkiye'deki spor etkinliklerinin sürdürülebilir tüketim üzerindeki etkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 123-135.
- Emas, R. (2015). The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles. Florida International University.
- Erbil, D. D., & Babaoğlu, M. (2007). Sürdürülebilir/yeşil tüketim çerçevesinde bazı pazarlama uygulamaları ve tüketici davranışları. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- FIFA. (n.d.). FIFA and the environment. FIFA Resmi Web Sitesi. <http://www.fifa.com/aboutfifa/socialresponsibility/environmental.html> (Erişim Tarihi: 11 Ekim 2024)
- Garren, S. J., & Brinkmann, R. (2018). Sustainability Definitions, Historical Context, and Frameworks. In *The Palgrave Handbook of Sustainability*. Springer.
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarla sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(3), 196-215.
- Gilg, A., Barr, S., ve Ford, N. (2005). Green consumption or sustainable lifestyles? Identifying the sustainable consumer. *Futures*, 37(6), 481-504.
- Gottschlich, D., & Friedrich, B. (2014). The legacy of Sylvicultura oeconomica: A critical reflection on the concept of sustainability/The legacy of Sylvicultura

oeconomica. A critical reflection on the notion of sustainability. *GAIA- Ecological Perspectives for Science and Society*, 23(1), 23.

Gökşan, İ. (2023). Geleceğin hekimlerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarının ve ekolojik ayak izi farkındalıklarının belirlenmesi (Uzmanlık Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Konya.

Güven, H. (2021). Türkiye Süper Liginde mücadele eden takımlara ait stadyumlar özelinde spor ve sürdürülebilir tüketim ilişkisi. *FOCUSS Spor Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 35-46.

Hassan, D., & Koutrou, N. (2020). Sport and sustainable development: An analysis of the benefits and challenges. *Journal of Sport for Development*, 8(14), 1-15.

Hayta, A. (2009). Sürdürülebilir Tüketim Davranışının Kazanılmasında Tüketici Eğitiminin Rolü. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 143-151.

Heper, E., Sertkaya, Ö. G. Ö., Koca, C., Ertan, H., Kale, M., Terekli, S., ... & Demirhan, G. (2012). *Spor bilimlerine giriş. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını, 1.*

Hornibrook, S., May, C. and Fearne, A. (2013), "Sustainable development and the consumer: exploring the role of carbon labelling in retail supply chains", *Business Strategy Environment*, 24(4), 266-276.

Jabot, R. (2022). For an accounting translation of the Anthropocene: *Fuelling the debate on planetary boundaries. SAMPJ*, 1(14), 21-48.

Jackson, T., & Michaelis, L. (2003,). Policies for sustainable consumption: A report to the Sustainable Development Commission. *Sustainable Development Commission*, 16-21.

Karaca, Ş. (2018). Yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir çalışma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 403-425.

- Karadaş, M. (2021). Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde Türkiye’de çevre politikaları. Master’s thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Karakaya, C., Javidan, M., & Seifert, P. (2020). Youth sports programs and sustainable social development: An evaluation. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(2), 227-245.
- Karalar R., Kiracı H. (2010). Çevresel sorunlara karşı bir çözüm önerisi olarak sürdürülebilir tüketim düşüncesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 63-76.
- Kargbo, D., & Mondello, M. (2020). Sürdürülebilir tüketim ve spor ilişkisi. *Sürdürülebilirlik Çalışmaları Dergisi*, 12(4), 233-250.
- Kır, S., & Polat, E. (2020). Spor bilimleri öğrencileri ve diğer bireylerde bilinçli tüketicilik düzeyi ile sürdürülebilir tüketim davranışlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 468-485.
- Koçak, F. (2023). Sosyal sürdürülebilirlik ve spor. Doç. Dr. Funda Koçak tarafından hazırlanan derleme.
- Koçak, F., & Balcı, V. (2010). Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 213-222.
- Koçak, F., Tuncel, F., & Tuncel, S. (2020). Sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesi. *FOCUSS Spor Yönetimi Araştırmaları Dergisi*.
- Kuter, N., & Ünal, H. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 9(2), 146-156.
- Küresel Amaçlar. (n.d.). Sürdürülebilir kalkınma hedefleri. <https://www.kureselamaclar.org/amaclar/sorumlu-uretim-ve-tuketim/> (Erişim Tarihi: 28 Ekim 2024)
- Lee, K.M. (2014), “Predictors of sustainable consumption among young educated consumers in HongKong”, *Journal of International Consumer Market*, 26(3), 217-238.

- Linh, N. T. P., Le Huy, T., Anh, N. N., & Diu, T. T. (2022). Research on Some Factors Affecting the Intention and Behavior towards Sustainable Consumption of Vietnamese Consumers. *European Journal of Business and Management Research*, 7(2), 270-274.
- Lohmann, S., Tittlbach, S., & Steinbauer, H. (2024). Sustainable development in sport and physical activity. *Perspectives and challenges. Journal of Physical Activity and Health*, 21(1), 15-27.
- Luchs, M. G., Mooradian, T. A. (2012). Sex, Personality, And Sustainable Consumer Behaviour: Elucidating The Gender Effect, *J Consum Policy*, 35(2), 127–144.
- Mallen, C., & Chard, C. (2011). Environmental sustainability in sports facilities: A study of LEED-certified stadiums. *Journal of Facility Planning, Design, and Management*, 2(1), 1-17.
- Mallen, R. I., & Heras, M. (2020). What sustainability higher education institutions' pathways to reach the Agenda 2030 goals. *Sustainability*, 12(4), 1290.
- Martins, A. A., Mata, T. M., & Costa, C. A. V. (2006). Education for sustainability: Challenges and trends. *Clean Technologies and Environmental Policy*, 8(1), 31-37.
- Mazurkiewicz P. 2005. Corporate Environmental Responsibility: Is a Common. CSR Framework Possible? *World Bank Discussion Paper*.
- Mersin, S. (2020). Yeşil Gol: Endüstriyel Futbol Küresel Isınmaya Karşı. *Birikim Dergisi*. <https://birikimdergisi.com/guncel/101/yesil-gol-endustriyel-futbol-kuresel-isinmaya-karsi>
- Meyer, N., Reguant-Closa, A., & Nemecek, T. (2020). Sustainable diets for athletes. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, 17(1), 1-12.
- Michel, J. F., Mombeuil, C., & Diunugala, H. P. (2023). Antecedents of green consumption intention: a focus on generation Z consumers of a developing country. *Environment, Development and Sustainability*, 25(12), 14545-14566.

- Misener, L., & Mason, D. S. (2006). Creating community networks: Can sporting events offer meaningful sources of social capital? *Managing Leisure*, 11(1), 39-56.
- Moldan, B., Janousková, S., & Hák, T. (2012). How to understand and measure environmental sustainability: Indicators and targets. *Ecological Indicators*, 17, 4-13.
- Mondello, M., & Kargbo, D. (2013). Sustainable practices in professional sports. *Journal of Sport Management*, 27(1), 17-27. Erişim adresi: <https://journals.sagepub.com>
- Mozingo, L., & Arens, E. (2014). Quantifying the Comprehensive Greenhouse Gas Co-Benefits of Green Buildings.
- Okşar, G., Koç, F. (2020). Tüketicilerin demografik özelliklerine göre sürdürülebilir tüketim davranışlarındaki farklılıkların incelenmesi. *In International Marmara Social Sciences Congress (Autumn 2020) (p. 413).*
- Orhon, A. V., & Altın, M. (2014). Spor yapılarında sürdürülebilir çatı ve cepheler. 7. *Ulusal Çatı ve Cephe Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 129-138
- Orr, D. W. (1992). *Ecological Literacy: Education and the Transition to a Postmodern World*. SUNY Press.
- Ozili, P. (2022). Sustainability and Sustainable Development Research Around The World. *MGT*, 3(20).
- Özdedeoğlu, B., & Erdoğan, M. (2023). Sürdürülebilir spor ve rekreasyon tesislerinin planlamasında kuruluş dinamikleri: Fitness salonu örneği. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(100. Yıl Özel Sayısı), 45-55.
- Özgül, E. (2008). Tüketicilerin değer yapıları, gönüllü sade yaşam tarzı ve sürdürülebilir tüketim üzerindeki etkileri, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(2), 117-150.
- Özkaya, O. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin tüketici eğitim konusundaki bilgi ve tutumlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

- Özmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye'de Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları. *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1853-1876.
- Parsamyan, N., & Orłowski, A. (2024). How Sport Innovations Can Shape Sustainable Cities: An Interdisciplinary Approach. *Problemy Ekorozwoju*, 19, 228-241.
- Pazienza, M., Jong, M., Schoenmaker, D. (2022). Clarifying the Concept Of Corporate Sustainability And Providing Convergence For Its Definition. *Sustainability*, 13(14), 7838.
- Pepe, K. (2017). Sporda çevresel sürdürülebilirlik. *Kesit Akademi Dergisi*, (10), 161-172.
- Polat, E., Akoğlu, H. E., Konak, O., Özen, G. (2019). Fiziksel Aktivite Yapan ve Yapmayan Bireylerde Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 53-63.
- QuestionPro. (n.d.). *Kartopu örnekleme: Tanım, yöntem, avantaj ve dezavantajlar*. QuestionPro Blog. Erişim Tarihi: 28 Nisan 2025, <https://www.questionpro.com/blog/tr/kartopu-orneklemesi-tanim-yontem-avantaj-ve-dezavantajlar/>
- QuickCarbon. (2024). Çevresel sürdürülebilirlik. <https://www.quickcarbon.com/tr/blog/cevresel-surdurulebilirlik> (Erişim Tarihi: 22 Ekim 2024)
- Robbereg, T. (2023). How Corporate Real Estate and Facility Managers Perceive The Benefits Of Different Sustainability Interventions. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.*, 1(1176), 012032.
- Sachs, J.D., Lafortune, G., Fuller, G. (2024). The SDGs and the UN Summit of the Future. *Sustainable Development Report 2024*. Paris: SDSN, Dublin: Dublin University Press.
- Salimi, M., Dadgar, H., & Taghavy, A. (2023). Providing a Sustainable Green Model For Large Sports Venues.

- Sargın, S., Dursun, Y. (2023). Sustainable Consumption Behaviour: a Conceptual Assessment. *BMIJ*, 1(11), 400-412.
- Schmitt, C. A., & Holbrook, M. (2019). Sport and community health: Evaluating the impact of physical activities on mental and physical well-being. *Community Health Journal*, 25(4), 290-305
- Smith, A., & Green, T. (2022). Sporcu beslenmesinde sürdürülebilirlik. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29(3), 456-471.
- Soylu, Z. (2019). Demografik özelliklerin sürdürülebilir tüketim davranışına etkilerinin analizine yönelik bir çalışma (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Pazarlama Programı.
- Söylemez, E. Y., Şahin, M. D., & Koç, Y. D. (2016). Sürdürülebilir üretim ve tüketimin benimsenmesinde karşılaşılan engellerin değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (49), 192-204.
- Springer. (2022). International perspectives on sport for sustainable development. Springer International Publishing.
- Sürdürülebilir tüketim ve üretim (un.org) Erişim tarihi: 07 Eylül 20204 <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production> adresinden erişildi.
- Şen, H., Kaya, A., & Alpaslan, B. (2018). Sürdürülebilirlik üzerine tarihsel ve güncel bir perspektif. *Ekonomik Yaklaşım*, 29(107).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (n.d.). Çevre, iklim değişikliği ve suya dair sürdürülebilir kalkınma hedefleri. <https://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa>
- Tekin, N. (2021). Sürdürülebilir tüketim ve spor ilişkisi. *FOCUSS Spor Yönetimi Araştırmaları Dergisi*.
- Tekin, N. (2021). Sürdürülebilir tüketim ve spor ilişkisi. *FOCUSS Spor Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 35-46.
- The Sustainable Development Goals Report 2024, United Nations, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/>, <https://unstats.un.org/sdgs/r>

eport/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report
2024.pdf, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/sdg-progress-by-target/>
<https://www.youtube.com/watch?v=47r7rWwuZLs>

Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.

Trail, G., McCullough, B. (2019). Marketing Sustainability Through Sport: Testing the Sport Sustainability Campaign Evaluation Model. *European Sport Management Quarterly*, 2(20), 109-129.

Trendafilova, S. (2014). Sustainable consumption and production in sport: A review. *Sustainability*, 6(12), 1-19.

Türk Dil Kurumu. (2022). Sürdürülebilirlik. TDK Çevrim İçi Sözlük. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 21 Ekim 2024)

Türk Dil Kurumu. (2024). <https://www.tdk.gov.tr/sozluk> (Erişim tarihi: 5 Kasım 2024)

UN SDSN. (2023.). UN SDSN sürdürülebilir kalkınma raporu 2023. <https://unsdsn.bogazici.edu.tr/tr/un-sdsn-surdurulebilir-kalkinma-raporu-2023> (Erişim Tarihi: 23 Ekim 2024)

UNEP- BM Çevre Programı. (2024). Gıda İsrafı Endeksi Raporu 2024. <https://www.unep.org/> (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2024)

UNEP- BM Çevre Programı. (n.d.). Doğa ile barışmak. <https://www.unep.org/tr/doga-ile-baris> (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2024)

United Nations General Assembly. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future.

United Nations Turkey. (2024). Sürdürülebilir kalkınma hedefleri. <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> (Erişim Tarihi: 23 Ekim 2024)

United Nations. (2015). Addis Ababa Action Agenda. Erişim tarihi: 5 Kasım 2024, <https://sustainabledevelopment.un.org/frameworks/addisababaactionagenda>

- United Nations. (2019). Climate Action Summit. Erişim tarihi: 5 Kasım 2024, <https://www.dw.com/tr/66-%C3%BClkeden-karbondioksit-emisyonunu-s%C4%B1f%C4%B1rlama-vaadi/a-50553706>
- United Nations. (2024). Sustainable consumption and production. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/> (Erişim Tarihi: 28 Ekim 2024)
- Üstündağı, E., & Güzeloğlu, E. (2015). Gençlerin Yeşil Tüketim Profili: Farkındalık, Tutum ve Davranış Pratiklerine Yönelik Analiz. *Global Media Journal TR Edition*, 341-362 5(10).
- Wang, D., Zhang, E., Qiu, P., Hong, X. (2022). Does Increasing Public Expenditure On Sports Promote Regional Sustainable Development: Evidence From China. *Front. Public Health*, (10).
- Wced. (1991). Ortak Geleceğimiz (Çeviri: Belkıs Çorakçı). *Ankara: TÇSV Yayını 3. Baskı*.
- Westerbeek, H., & Smith, A. (2020). Environmental sustainability and sports: A systematic review. ScienceDirect. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1465998819303773>
- WWF. (n.d.). Bugün Dünya Limit Aşım Günü: Sürdürülebilir bir dünya mümkün. <https://www.wwf.org.tr/?14920/limit-asim-gunu-2024> (Erişim Tarihi: 07 Eylül 2024)
- Wyrwa, J., Barska, A., JÄ, J., & Kononowicz, K. (2023). Sustainable Consumption in the Behavior of Young Consumers. *European Journal of Sustainable Development*, 12(3), 349-349.
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yang, S., Xu, J., Yang, R. (2020). Research On Coordination and Driving Factors Of Sports Industry And Regional Sustainable Development. *Empirical*

Research Based On Panel Data Of Provinces And Cities In Eastern China. Sustainability, 3(12), 813.

Yates, L. (2008). Sustainable Consumption: The Consumer Perspective. Consumer Policy Review, Vol:8 No:4.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, C. (2015). Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir tüketim davranışları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 112-125.

Yılmaz, H., ve Yücel, T. (2022). Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında uluslararası çalışmalar ve eleştirileri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 5(3), 691-702.

Yücel, A. G. F. (2003). Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Çevre Korumanın ve Ekonomik Kalkınmanın Karşıtlığı ve Birlikteliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11).

Zhang, L., Yang, Y. (2023). Towards Sustainable Energy Systems Considering Unexpected Sports Event Management: Integrating Machine Learning and Optimization Algorithms. *Sustainability*, 9(15), 7186.

Zorba, E., ve Yaşın, İ. (Eds.). (2023). Spor Paradigmaları- 2. *Özgür Yayınlar*.

EKLER

EK-1

Etik Kurul Onayı

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

Tarih: 30.10.2024

Sayı: 08

Konu: Etik Kurulu İzni

Sayın Özkan KARADUMAN

Yapmış olduğunuz başvuru **SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU** tarafından incelenmiş beraber planladığınız/planlamış olduğunuz **“Düzenli Spor Yapan Yetişkin Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması”** başlıklı çalışmanız kurulumuzun 30.10.2024 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Etik Kurulu başkanının adı
Hasan BOYNUKARA
Etik Kurulu Başkanı

Ek: Etik Kurulu Kararı

5. Levent Mahallesi, 15 Temmuz Şehitler Caddesi, No:14/12 34060 Eyüp sultan – İSTANBUL
Tel:02129242444 | Faks: 02129997852
e-mail: info@halic.edu.tr /www.halic.edu.tr

	T.C. HALIÇ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU				
Tarih: 30.10.2024	Karar No: 08				
Toplantı Sayısı: 08	Özkan KARADUMAN' ın "Düzenli Spor Yapan Yetişkin Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması" başlıklı çalışması incelendi, yapılan inceleme sonucunda çalışmanın etik yönden uygun olduğuna karar verildi.				
Adı-Soyadı	Alanı	Kurumu	Araştırma ile İlişkisi	Toplantıya Katılma	İmza
Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA	Yabancı Diller Bölümü	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Doç. Dr. MUSTAFA Cebraıl SADAKOĞLU	Dijital Oyun Tasarımı Bölümü	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Doç. Dr. Püren AKÇAY	Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Cengiz KARATAŞ	Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Ebru PEHLİVAN	Psikoloji Bölümü	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr.Öğr.Üyesi Jülide EDİRNE ERDİNÇ	Mimarlık Bölümü	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Sevim YAĞIZ	Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Başkanlığı	Haliç Üniversitesi	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	

EK-2

Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği

Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği

Boyut 1: Çevre Duyarlılığı

Ç1: Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım.

Ç2: Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.

Ç3: Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım

Ç4: Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.

Ç5: Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye zarar verecek ürünleri almamaları için ikna ederim.

Boyut 2: İhtiyaç Dışı Satın Alma

İ1: Cep telefonu vb. teknolojik aletleri ihtiyaç duymadığım halde yenileri ile değiştiririm.

İ2: İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.

İ3: Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.

İ4: Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.

İ5: Yiyecek içecek ürünlerinden ihtiyacım olmayanları da satın olduğum olur.

Boyut 3: Tasarruf

T1: Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.

T2: Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.

T3: Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim

T4: Evde tasarruflu ampuller kullanırım.

Boyut 4: Yeniden Kullanılabilirlik

Y1: Karton, teneke ve cam gibi ürünlerin ambalajlarını atmak yerine tekrar değerlendiririm.

Y2: İhtiyacım olduğunda az kullanılmış ürünleri kiralar ya da ödünç alırım (DVD, kitap, vb)

Y3: Kullanılmış kâğıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendiririm.

*Ölçekte yer alan maddeler, 1= hiçbir zaman, 5= her zaman aralığında 5'li Likert ölçekle ölçülmüştür

EK-3

Ölçek Kullanım İzni

fusun.kokalan@deu.edu.tr

Kime: Siz

29.08.2024 Per 17:49

Merhabalar,
Ölçeği kullanabilirsiniz.
Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim
Doç Dr.Fusun Kökalan Çımrın

29 Ağustos 2024 11:29, "özkan karaduman" <ozkankaraduman0606@hotmail.com> yazdı:

- > Sayın Hocam,
- >
- > Haliç Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Fakültesinde yüksek lisans eğitimime devam
- > etmekteyim.Tarafınızca geliştirilen Sürdürülebilir Tüketim Davranışları ölçeğini yüksek lisans
- > tezimde kullanmak üzere izninizi rica ediyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.
- >
- > Saygılarımla.

Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU		
1	Cinsiyetiniz?	Erkek () Kadın ()
2	Yaşınız?	18-25 () 26-35 () 36-45 () 46 ve üzeri ()
3	Medeni durumunuz nedir?	Evli () Bekar ()
4	Eğitim durumunuz nedir?	İlköğretim () Ortaöğretim () Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()
5	Aylık geliriniz nedir?	17,000 ve daha az () 17,100-30,000 () 30,100-60,000 () 60,000 ve üzeri ()
6	Devam ettiğiniz spor merkezi	Kamuya (Belediye, Üniversite, Spor il müdürlükleri. Askeri tesisler v.b) ait () Özel spor merkezi ()
7	Herhangi bir spor dalında lisansa sahip misiniz? (Geçmişte veya şu an)	Evet () Hayır ()
8	Bu spor merkezine ne zamandır devam ediyorsunuz?	3 ay () 3-6 ay arası () 6 ay 1 yıl arası () 1 yıldan daha fazla ()

Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Sizi Özkan KARADUMAN tarafından yürütülen “*Düzenli Spor yapan Yetişkin Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması*” başlıklı tez çalışmasına davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan hemen sonra ayrılma hakkına sahipsiniz. Bu çalışma katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecek ve katıldığınız için bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilen bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Araştırmanın Amacı: Bu bir tez araştırmasıdır. Düzenli Spor yapan Yetişkin Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarını karma bir yöntem ile araştırmacı tarafından kullanacak bir ölçek ve önceden hazırlanmış sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen bu araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Araştırmada isminiz sorulmayacak, yaşınız, aylık gelirin, hangi spor salonunu tercih ettiğiniz, cinsiyetiniz ve eğitim durumunuz gibi soruların cevapları araştırmanın dışında kullanılmayacak ve 3. kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Katılımcı Beyanı

“*Düzenli Spor yapan Yetişkin Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması*” başlıklı tez çalışmasının yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukardaki bilgiler aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma gerekse yayımlandığında bilgilerimin gizli tutulacağı yönünde güvence aldım. Bana ait verilerin kullanılmasına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımını sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda yeterli güven sağlandı. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Bana herhangi bir ödeme yapılmayacaktır. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

EK-6

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında, “*Düzenli Spor yapan Yetişkin Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması*” başlıklı tez çalışmasının araştırma soruları aşağıda belirtilmektedir.

ARAŞTIRMA SORULARI

- 1.Spor yaparken çevreye duyarlılığınızı artırmak için hangi adımları atıyorsunuz? Örneğin, spor ekipmanlarınızı ve spor yaparken/sonrasında kullandığınız ürünleri seçerken çevresel etkileri göz önünde bulunduruyor musunuz?
- 2.Spor yaparken ihtiyaç dışı satın alma alışkanlıklarınızı nasıl kontrol ediyorsunuz? Örneğin, spor kıyafetleri veya ekipmanları alırken gerçekten ihtiyaç duyup duymadığınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 3.Spor yapmanın tasarruf alışkanlıklarınıza olan etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Örneğin, spor salonu üyeliği yerine açık hava aktivitelerini tercih ederek tasarruf etmeyi düşündünüz mü? Spor yapmaya giderken toplu taşıma araçlarını kullanıyor musunuz?
- 4.Spor yaparken yeniden kullanılabilir ürünleri tercih etme konusunda hangi yollara başvuruyorsunuz? Örneğin, su şişesi, kâğıt havlular veya spor kıyafetleri gibi ürünlerde yeniden kullanılabilir seçenekleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yukarıdaki sorulara ek olarak, görüşmenin ilerleme durumuna göre “bu konuyu açar mısınız?”, tam olarak ne demek istediniz?” gibi araştırmayı derinleştirecek sorular sorulabilir.

İMZA

Özkan KARADUMAN